

Opinnäytetyö AMK

Hoitotyön koulutusohjelma

Terveydenhoitajan suuntautumisvaihtoehto

2012

Iina Laine ja Laura Salminen

NUORTEN SYRJÄYTYMISEN TUNNISTAMINEN JA EHKÄISEMINEN

– HOITONETTI



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma | Terveystyön suuntautumisvaihtoehto

Kevät 2012 | 54 sivua + liitteet

Satu Halonen ja Jaana Uuttu

lina Laine & Laura Salminen

NUORTEN SYRJÄYTYMISEN TUNNISTAMINEN JA EHKÄISEMINEN

Nuorten syrjäytyminen on lisääntynyt. Se on aiheuttanut keskustelua valtakunnallisesti eri ministeriöiden välillä. Syrjäytyneiksi luokitellaan sellaiset nuoret, joilla ei ole peruskoulun jälkeen muuta koulutusta.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten syrjäytymiselle tunnistavia ja ehkäiseviä tekijöitä. Tavoitteena on lisätä hoitohenkilöstön tietoa nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Tutkimus toteutettiin systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Alkuperäistutkimuksien (n=8) tuloksista haettiin vastauksia tutkimusongelmiin. Tutkimustulokset analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tuloksissa selvisi, että vanhempien koulutustasolla on vaikutusta syrjäytymisen syntyyn. Myös pojat ovat suuremmissa vaaroissa syrjäytyä kuin tytöt. Kouluviivästytyksellä todettiin olevan yhteyttä syrjäytymiseen. Tulosten mukaan sosiaalisia siteitä tulisi vahvistaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tulisi lisätä. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää syrjäytymisvaaran uhatessa. Tulokset ovat saatavilla Turun ammattikorkeakoulun Salon toimipisteen ja Salon terveyskeskuksen ylläpitämällä Hoitonetti-verkkosivustolla.

Nuorelle tulisi antaa enemmän päätösvaltaa valinnaisaineista ja uravalinnassa. Kouluterveydenhoitajan tulisi olla useammin saatavilla ja vastaanotolle pääsemisen tulisi olla helpompaa. Vanhempien aika tulee jakaa tasapuolisesti sisaruksille. Yhteiskunnan resursseja tulisi lisätä. Maahanmuuttajia tulisi kohdella avoimemmin, jotta sopeutuminen Suomen tapoihin ja kulttuuriin helpottuisi. Yhteiskunnan tulisi tukea nuorten liikunnan harrastamista, jolloin mahdollistettaisiin kaikkien nuorten liikuntaharrastukset. Sosiaalinen media ei saisi haitata nuoren normaalia kehitystä.

ASIASANAT:

Syrjäytyminen, nuoret, tunnistaminen, ehkäiseminen, sosiaalinen, koulutuksellinen, kouluterveydenhuolto

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Nursing | Health Care

Completion year of the thesis | 54 pages + appendices

Satu Halonen and Jaana Uttu

lina Laine & Laura Salminen

IDENTIFYING AND PREVENTING YOUNG PEOPLE'S EXCLUSION

Exclusion of young people has increased. It has given rise to discussion nationwide between different Ministries. Young people, who are classified as marginal are the ones who have not got any other education after comprehensive school.

The purpose of the study was to clarify factors that predispose young people to exclusion and on the other hand prevent young people from it. The target was to increase the knowledge of the nursing personnel in identifying and predisposing young people's exclusion. The study was carried out as a systematic literature review. The answers were collected from original research reports. The answers that were found were tabulated into different categories and the contents were viewed using content analysis.

The results can be reviewed at Hoitonetti web site of Turku University of Applied Sciences and at Health Centre of Salo. The results showed that parent's level of education has an impact on the appearance of exclusion. Boys are more likely in danger to exclusion than girls. School well-being was stated to have a connection to exclusion symptoms. The results show that social relations should be strengthened. Cooperation between home and school should be increased. Multiprofessional cooperation is important when there is the threat of exclusion.

Young people should be given more options regarding voluntary subjects and career choices. School nurse should be more often available and access to reception hours should be easier. Parents should share their time equally between siblings. Society resources should be increased. Immigrants should be treated in more open-minded fashion so that adapting Finnish habits and culture would be easier. Society should support young people's physical exercise so that they would have an opportunity to exercise. Social media should not disturb young people's normal development.

KEYWORDS:

Exclusion, Young People, Identify, Prevent, Social, Educational, School Health Care

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN TUNNISTAMINEN	8
2.1 Koulutuksellisen syrjäytymisen tunnistaminen	9
2.2 Sosiaalisen syrjäytymisen tunnistaminen	12
3 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN	17
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	22
5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	23
6 TUTKIMUSTULOKSET	29
6.1 Nuorten syrjäytymisen tunnistaminen	29
6.2 Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen	34
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	43
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	46
LÄHTEET	51

LIITTEET

- Liite 1. Toimeksiantosopimus
- Liite 2. Tutkimuslupa

TAULUKOT

Taulukko 1. Analysoitavat tutkimukset	25
Taulukko 2. Vastaukset tutkimusongelmiin tutkimusten mukaisesti	29
Taulukko 3. Nuoren persoonallisuuteen liittyvät altistavat tekijät	30
Taulukko 4. Koulussa nuoren syrjäytymiselle altistavat tekijät	31
Taulukko 5. Kaveripiirin vaikutus	31
Taulukko 6. Vanhempien ongelmat	32
Taulukko 7. Perheen sisäiset ongelmat	33
Taulukko 8. Syrjäytymistekijät yhteiskunnassa	34
Taulukko 9. Nuoren oma osuus syrjäytymisen ehkäisemisessä	35
Taulukko 10. Ulospäinsuuntautuneisuus	36
Taulukko 11. Kouluviihtyvyyden parantaminen	37
Taulukko 12. Koulussa tukevat henkilöt	38
Taulukko 13. Motivoivat keinot koulussa	38
Taulukko 14. Perheen tuki	39

Taulukko 15. Syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita	40
Taulukko 16. Yhteiskunnassa tehtäviä muutoksia syrjäytymisen ehkäisemiseksi	41

1 JOHDANTO

Syrjäytyneiksi luokitellaan sellaiset työvoiman ja opiskelun ulkopuoliset nuoret, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Suomessa syrjäytyneitä on 33 000 nuorta, jotka eivät näy tilastoissa ja jotka eivät kouluttamattomina ole oikeutettuja työmarkkinatukeen. (Myrskylä, 2012, 2.) Syrjäytyneiden nuorten vanhemmista noin puolet on yhteiskunnan ulkopuolella tai työttömiä. Syrjäytyminen nähdään elämänhistoriallisena prosessina, jossa eri vaiheet seuraavat toisiaan ja täten muodostavat noidankehän. (Valtiotalouden tarkastusvirasto 2007, 18–19.)

Peruskoulun jälkeen syystä tai toisesta koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret ovat usein muita suuremmassa vaarassa syrjäytyä koulutuksesta tai laajemminkin normaalista elämänculusta. Noin 10 % ikäluokista ei jatka perusopetuksen jälkeen opintoja ja heistä 7 % ei jatka koulutusta perusopetuksen lisäopetuksessa. (Malin 2011.)

Peruskoulun jälkeen koulutuksen keskeyttävillä nuorilla ei ole painetta ”pakko-hakuun”, sillä heillä on vanhemmat elättämässä, jos koulutuspaikkaa ei saada. Heillä ei myöskään ole itsenäistymisen pakkoa kuten täysi-ikäisillä. (Sutela 2005, 38.) Koulutus on ensisijainen keino ehkäistä syrjäytymistä. Mitä kauemmin nuori on syrjäytynyt, sitä pienemmäksi koulutuksen todennäköisyys muuttuu. (Myrskylä 2012.)

Syrjäytymisriskin syntyä lisää nuorten ongelmien kasaantuminen. Ongelmia ovat huono koulumenestys, koulupinnaus, kiusaaminen, ilkivalta, varastelu ja päihteiden käyttö. Nämä ovat useimmiten yhteydessä toisiinsa. Yhä varhaisemmat ja lisääntyneet päihdekokeilut ja käyttö voivat altistaa entistä nuorempana alkavaa terveydellistä, sosiaalista ja koulutuksellista syrjäytymiskierrettä. (Rantala 2006, 19.)

Opinnäytetyön aihe rajattiin peruskoulun 9.-luokkalaisiin nuoriin, koska nuorten syrjäytymisriski on suuri peruskoulusta toiseen asteen koulutukseen siirtymävaiheessa. Sosiaalinen ja koulutuksellinen syrjäytyminen koskettavat viimeistä

vuotta peruskoulua käyvien nuorien elämää. Peruskoulun loppuessa koulutuksen jatkaminen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen ovat tärkeässä asemassa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä systemaattinen kirjallisuuskatsaus nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Kirjallisuuskatsauksen myötä tuotetaan kooste Hoitonettiin hoitohenkilökunnalle. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä hoitohenkilöstön tietoa nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Hoitonetti on Turun ammattikorkeakoulun Salon toimipisteen ja Salon terveyskeskuksen ylläpitämä verkkosivusto, joka on suunnattu terveydenhuollon henkilöstölle. Sivustolle on koottu tutkittua tietoa systemaattisiksi kirjallisuuskatsoiksi. (Turun ammattikorkeakoulu Salo 2011.)

2 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN TUNNISTAMINEN

Syrjäytymisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa ihminen on ajautumassa marginaaliasemaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen on syrjäytymässä sosiaalisesti ja kulttuurisesti arvostettujen elämäntapojen valtavirrasta tilanteeseen, jossa kulutus ja elämäntavat supistuvat. (Raatikainen 2000, 29.)

Tyypillistä syrjäytymisvaarassa olevan nuoren käyttäytymisessä on nuoren heikko itsetunto, epäonnistumisten ennakoiminen ja keskittyminen ei tarkoituksenmukaiseen toimintaan. Tällaisessa tilanteessa oleva nuori antaa usein onnistumisestaan kunnian muille ihmisille tai olosuhteille ja syyttää itseään epäonnistumisesta. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat useasti vähemmän kiinnostuneita koulutuksesta, mikä saattaa johtaa epävarmaan aikuisuuteen. (Rouhiainen 2006, 14–15.)

Syrjäytyminen muodostuu yksilön kannalta usein puutteellisesta elämänhallinnasta, yhteiskunnallisen toimintakyvyn riittämättömyydestä ja ihmisen haluttomuudesta ja kyvyttömyydestä täyttää yhteiskunnan odotuksia (Hämäläinen 2006, 47). Syrjäytymiseen liittyy paljon ylisukupolvellista dynamiikkaa, mikä pitäisi kyetä ottamaan huomioon ratkaistaessa syrjäytymisen ehkäisyn ja lievittämisen kysymyksiä. Syrjäytyminen hahmottuu usein myös perheiden ja sukujen kohtaloksi. (Hämäläinen 2006, 48.)

Syrjäytyneet eivät kykene osallistumaan täysipainoisesti talous-, yhteiskunta- ja siviilielämään. Myös heidän tulonsa ja resurssinsa voivat olla riittämättömät. He eivät kykene nauttimaan elintasosta, mikä on heitä ympäröivässä yhteiskunnassa hyväksyttävää. Syrjäytyminen voidaan siis määritellä taloudellisten resurssien puutteen, yhteiskunnasta eristymisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuuden yhdistelmäksi. (Helsingin kaupungin hallintokeskus 2009, 5.)

Syrjäytymisen prosessiluonnetta korostetaan. Syrjäytyminen voi olla yksilöllistä, ryhmiä koskevaa tai aluetta koskevaa ja sitä voivat edistää ongelmat, jotka liittyvät työntekoon, opetukseen ja elintasaan, terveyteen, kansallisuuteen, huu-meidenkäyttöön, sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen ja väkivaltaan. Nuorten

syrjäytymistä tutkittaessa prosessiluonteisuus tulee esiin siten, että ongelmat koulussa tai kotona ovat ensimmäinen taso syrjäytymistä. Toisena tasona nähdään koulussa epäonnistuminen ja koulun keskeyttäminen. Kolmannessa tasolla nämä asiat johtavat heikkoon työmarkkina-asemaan, josta edetään taloudellisiin ongelmiin ja riippuvuuteen hyvinvointivaltiosta. Viimeisen tason muodostavat elämänhallinnan ongelmat, kuten päihde- ja mielenterveysongelmat ja rikollisuus. (Helsingin kaupungin hallintokeskus 2009, 5.)

Nuorisobarometrissa (2009) kysyttiin nuorilta asioita, jotka vaikuttavat syrjäytymisen syntyyn. Vastausvaihtoehtoja kysymyslomakkeessa oli viisi, jotka olivat paljon, jonkin verran, vähän, ei lainkaan ja ei osaa sanoa. Ystävien puute on nuorten mielestä merkittävin asia, mikä vaikuttaa syrjäytymisen kehittymiseen. Lähes puolet nuorista oli sitä mieltä että se vaikuttaa paljon ja 5 % mielestä se ei vaikuta lainkaan. Myös huonoon seuraan ajautuminen nähtiin yhtenä syrjäytymistä aiheuttavana tekijänä. Yhden kolmasosan mielestä se vaikuttaa paljon syrjäytymisen kehittymiseen. Pääteet nähdään myös korkeassa asemassa aiheuttamassa syrjäytymistä. Lähes kolmas osa oli sitä mieltä, että ne vaikuttavat paljon syrjäytymisen kehittymiseen ja 4 % nuorista oli sitä mieltä, ettei se vaikuta lainkaan. Myös nuorten oma halu syrjäytyä nostettiin yhdeksi osatekijäksi. Lähes yksi neljäs osa oli sitä mieltä, että se vaikuttaa paljon syrjäytymisen kehittymiseen. (Myllyniemi 2009, 123-129.)

2.1 Koulutuksellisen syrjäytymisen tunnistaminen

Koulutukselliselle syrjäytymiselle peruskoulun ja toisen asteen välistä siirtävävaihetta pidetään nuorelle herkkänä ikävaiheena (Lämsä 2009b, 2). Koulutuksen kautta nuori saa yhteiskuntaelämän edellyttämät kansalaistaidot, kiinnittyy työelämään ja löytää oman paikkansa yhteiskunnassa (Ahola & Galli 2010, 132). Koulun tehtävä on siis kasvattaa oppilaista kansalaisia, joilla on tulevaisuutta varten riittävästi rohkeutta, itseluottamusta ja elämäntaitoa. Nuoria tulisi koulussa kohdella kunnioittavasti ja antaa heille mahdollisuuksia menestyä elämässä. (Lindh & Sinkkonen 2009, 137.)

Peruskoulun päättötodistusta vaille jääneet nuoret kuuluvat syrjäytymisen riskiryhmään ja se voi aiheuttaa yksilön syrjäytymistä koulutuksesta sekä yhteiskunnasta (Sutela 2005, 44). Nuoren kouluongelmat sekä koulutuspaikan ulkopuolelle jäämisen pelätään lisäävän riskiä syrjäytymiseen. Peruskoulusta toisen asteen koulutuspaikkaan siirtyvät nuoret ovat herkkiä syrjäytymiselle, sillä nuori kokee siirtymävaiheessa erilaisia elämänmuutoksia. Nuori ei välttämättä tiedä, mitä hän haluaa opiskella peruskoulun jälkeen vai haluaako hän opiskella ollenkaan. Oikean koulutuksen löytäminen on koettu vaikeaksi niillä nuorilla, joilla lähiyhteisön tuki on hyvin vähäistä. (Lämsä 2009, 2.)

Perusopetuslaki (21.8.1998/628, 29§) velvoittaa, että jokaisella perusopetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskelijoilla on koulussa oppivelvollisuus, mikä edellyttää, että koulua tulisi käydä silloinkin, vaikka koulunkäyntiä ei kokisi mielekkääksi. Koulunkäynti saattaa tuntua pakonomaiselta niille oppilaille, joilla ei ole motivaatiota käydä koulua. Tämä näkyy oppilaan opiskeluasenteessa ja kouluvihiytyvyydessä. Myönteisesti motivoitunut oppilas viihtyy paremmin koulussa ja pyrkii työskentelemään tavoitteisiin pääsemiseksi. (Kalsola 2005, 11–12.)

Roineen ym. (2011) tutkimuksessa tarkasteltiin Helsingin peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaiden kokemuksia koulun toimintakulttuurin yhteisöllisyydestä sekä selvitettiin myös koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin yhteyksiä oppilaiden opiskelutaitoihin, koulu-uupumukseen ja sosiaalisiin taitoihin. Tutkimuksen aineisto kerättiin vuosien 1996–2010 kouluterveyskyselyihin osallistuneista Helsingin peruskoululaisista (n= 6605–9085). Yläluokkalaisista 67 % piti opettajia oikeudenmukaisina ja 41 % koki opettajien olevan kiinnostuneita oppilaiden kuulumisista. Oppilaat kokevat hyvän opettajan kohtelevan oppilaitaan oikeudenmukaisesti, osoittavan kiinnostusta oppilaiden asioihin ja rohkaisemaan heitä tuomaan esiin omia mielipiteitä. Tutkimus osoitti koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin olevan yhteydessä sekä oppilaiden opiskelutaitoihin, koulu-uupumukseen että sosiaalisiin taitoihin. Esimerkiksi koulu-uupumus ja vaikeudet opiskelussa olivat harvinaisempia niillä oppilaille, jotka pitivät opettajia oikeudenmukaisina tai jotka tiesivät, miten vaikuttaa oman koulun asioihin. Osallis-

tuminen koulun eri toimintoihin ja toimeen tuleminen opettajien kanssa olivat yhteydessä hyvään koulumenestykseen sekä oppilaiden sosiaaliseen käyttäytymiseen. Opettajien kanssa hyvin toimeen tulevilla oppilailla oli muita harvemmin koulu-uupumusta ja vaikeuksia opiskeluissa, ja heillä oli poissaoloja vähemmän. Tämän tutkimuksen mukaan koulu yhteisön toimiva vuorovaikutus ja oppilaiden osallistuminen koulun toimintoihin tukevat opiskelutaitoja ja suojaavat monilta ongelmilta. (Roine ym. 2011, 8 ja 11-23.)

Kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitukseen vaikuttaa koulun koko, rakenne, kunnan koko ja muut voimavarat. Haja-asutusalueilla työskentelevän kouluterveydenhoitajan haasteina ovat eri pienkoulujen väliset matkat. Myös verkostoituminen muiden tahojen kanssa vie enemmän aikaa. Suuren koulun terveydenhoitajan haasteena on, että ongelmia kasaantuu tavanomaista enemmän. (Sosiaali- ja terveysministeriö & Stakes 2002, 32.)

Jatkuva **koulukiusaaminen** aiheuttaa nuorelle koulupelkoa. Koulupelko vaikeuttaa nuoren koulunkäyntiä ja johtaa poissaoloihin, sillä koulupelkoiselle kouluun meno tuottaa ylitsepääsemätöntä vaikeutta sekä ahdistusta. (Lindh & Sinkkonen 2009, 22.) Koulukiusaaminen on kouluissa yleinen ja harmillinen ongelma. Kiusaaminen koulussa kohdistuu yleensä toistuvasti tiettyyn oppilaaseen. Olennaista on, että kiusattavalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja usein paha mieltä. (Salmivalli 2002, 94.)

Sutelan (2005) aineistona käytettiin nuorten haastatteluja (n=10). Koulukiusaamista ja syrjintää tapahtuu eniten sellaisissa yhteisöissä, joissa ryhmillä ei ole selkeitä yhdessäolon pelisääntöjä. Luokassa tulisi olla tiukka valvonta ja selkeät rajat, mitkä asettavat kiusaajan koetukselle. Tyttöillä syrjäytyminen ilmenee ahdistuksena sekä itsensä syyttelynä, kun taas pojat purkavat omaa ahdistuneisuuttaan ympäristöönsä epäsosiaalisena käyttäytymisenä. Nuorten on vaikea pystyä ratkaisemaan vakavia kiusaamistapauksia, joten olisi hyvä, että opettaja tulisi kiusaamisen väliin. Kuitenkaan opettajat eivät koko ajan ehdi seuraamaan jokaista oppilasta, minkä takia oppilaan syrjäytymisprosessi voikin kehittyä vähitellen. Kun opettajan ja oppilaan kemiat eivät keskenään kohtaa, voi oppilaassa ilmaantua koulukielteisyyttä, eikä hän menesty kouluaineissa. Mikäli oppilas saa

mielestään huonoa oppilaanohjausta, voi tämä ilmetä oppilaalla vaikeutena valita ammattinsa. (Sutela 2005, 44, 59-61.)

Hamaruksen (2006) tutkimuksen aineistona käytettiin 7-9. luokkalaisten tukioppilaiden kirjoituksia (n=85) koulukiusaamisesta. Kiusaaminen kohdistuu yleensä oppilaan erilaisuuteen ja se alkaa yleensä erilaisuuden nimeämisellä. Kiusaamisen vaikuttimena toimii vallan, aseman tai suosion tavoittelu. Kiusaaminen sisältää tavallisesti tekoja ja toimintatapoja, jotka tuottavat kiusaajaryhmään sisäistä yhtenäisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Vaikka kiusaaminen tuntuisi väärältä, eivät ulkopuoliset puutu siihen, sillä he pelkäävät joutuvansa itse kiusaamisen kohteeksi. Kiusaamisen osallistumattomien oppilaiden on vaikea puuttua kiusaamiseen, mikäli heillä ei ole sosiaalista arvostusta. (Hamarus 2006, 204-206.)

2.2 Sosiaalisen syrjäytymisen tunnistaminen

Sosiaalisessa syrjäytymisessä on kyse ryhmään kuulumattomuudesta, ryhmän tuen puutteesta sekä yksilöllisten tarpeiden tyydyttämättömyydestä. Sosiaalinen syrjäytyminen nähdään ystävien puutteena, siteettömyytenä sekä sivullisuutena, josta seuraa sosiaalisen tuen puute ja ulkoisen kontrollin heikkeneminen. Sosiaalisen syrjäytymisen eri muodot voivat syntyä vammaisuuden, korkean iän tai vähemmistöön kuulumisen seurauksena. Sosiaalinen syrjäytyminen on laaja-alainen käsite, jolla tarkoitetaan yksilöiden ja ryhmien erottamista yhteiskunnan sosiaalisista prosesseista ja mahdollisuuksista. Sosiaalisen syrjäytymisen taustatekijöinä voi olla perheen moniongelmaisuus ja huono-osaisuus sekä niistä johtuvien ongelmien kasaantuminen. (Raatikainen 2000, 30 ja 41.)

Nuoren **sosiaalisen vetäytymisen** taustalla voi olla arkuus, huonot kokemukset vuorovaikutussuhteissa tai masentuneisuus. Tällainen käyttäytymisen muoto voi muodostua noidankehäksi ja siten lisätä sosiaalista ahdistuneisuutta. Osallistumattomuus sosiaaliseen kanssakäymiseen ja opetustilanteisiin sekä poissaolot koulusta heikentävät nuoren itsetuntoa entisestään. Yhteiskunnallisesti nuori voi olla syrjäytynyt subjektiivisella ja emotionaalisella tasolla. Se tarkoittaa sosiaalisten suhteiden puuttumista. Nuoren olisi tärkeää saada kokemus

hyväksynnästä ja osallisuudesta, sillä se luo pohjaa myöhemmille ihmissuhteille. (Rouhiainen 2006, 15.)

Raatikaisen (2000) tekemässä tutkimuksessa on lasten ja nuorten syrjäytymistä tarkasteltu koulun näkökulmasta, jolloin keskeiseksi nousee sosiaalinen ja kouluksellinen syrjäytyminen. Tutkittavat toivat haastatteluissa (n=7) esille sen, että syrjäytyminen on koulusta lähtöisin ja nostivat esille siihen liittyvän sosiaalisen ajautumisen ulos koulu yhteisöstä. Sosiaalisen syrjäytymisen ollessa laaja ja prosessiluonteinen, perinteistä syrjäytymisen yhdistämistä köyhyyteen on yhä vähemmän. Käsite ei pelkästään kohdistu yhteisön alimpien ja ylimpien kerrosten erilaisuuteen, vaan myös ryhmien sisäisiin eroihin. Työille sosiaalinen syrjäytyminen näkyi huolena ystävien puutteesta. (Raatikainen 2000, 28-29 ja 40-41.)

Uskotaan, että ongelmat alkavat kasautua jo varhaisemmalla iällä. Jos jo lapsuudessa lapsella on puutteelliset kasvuolosuhteet ja riittämättömät ihmissuhteet, voivat ne aloittaa syrjäytymisprosessin, joka voi jatkua koko elämänajan. Lapsen elinympäristöä ja vuorovaikutussuhteita tulisi tarkkailla, sillä lapsi voi kokea syrjintää jo varhaiskasvatuksessa. Lapsella, joka on jo päiväkodissa jätetty ryhmän ulkopuolelle, on muita suurempi riski joutua ryhmän ulkopuolelle myös koulussa. Jo syrjäytymisen alkuvaiheessa nuorella saattaa olla alhainen itsetunto ja itsearvostus. (Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta 2010, 107–108.)

Nuoruusiän kehitykseen kuuluu vahvasti erilaisia kehitysvaiheita. Sosiaalisen kehityksen vaiheessa nuori alkaa itsenäistyä, jolloin kaverit tulevat osaksi nuoren elämää. Nuoren kehitystä tukee liittyminen ikätovereiden seuraan. Kehitysvaiheeseen kuuluu myös uusiin tilanteisiin ja tehtäviin osallistuminen. Tällöin nuori alkaa myös huolehtia omista asioistaan. Tätä kehitysvaihetta voi vakavasti vaarantaa yksin jääminen tai kiusatuksi tuleminen. Psykkisen kehityksen vaiheessa nuori tarvitsee sekä aikuisten että ikätovereidensa apua nuoruuden psyykkisten kehitystehtävien toteuttamisessa. Tässä vaiheessa nuoren suhde vanhempiin muuttuu, eli nuori alkaa itsenäistyä. Nuori tarkkailee itseään ja miet-

tii, hyväksytäänkö hänet sellaisenaan. Nuori saattaa myös ahdistua ulkonäkönsä liittyvistä asioista. (Hietala ym. 2010, 42–45.)

Yksinäisyys ja joukkoon kuulumisen tarve vaihtelee nuoruudessa usein. Yksinäisyydellä tarkoitetaan tunnetta, joka ei välttämättä ole oma valinta. Silloin ollaan lähellä hylätyksi tulemisen tunnetta tai tunnetta siitä, ettei tule hyväksytyksi samalla tavalla kuin muut. Tähän olotilaan nuori voi päätyä monesta syystä. Kaverisuhteiden katkeaminen muuton, eron, traumaattisen tapahtuman tai riitojen seurauksena on tilanne, josta jokainen nuori selviää omalla tavallaan. Harrastukset, mielenkiinnon kohteet ja niiden kautta kavereiden löytäminen antavat nuorelle suuntaa sosiaalisuuteen. (Hietala ym. 2010, 46–47.)

Nuorille **ikätoverien** joukkoon kuulumisen ja ikätoverien hyväksynnän saaminen ovat selviytymisen edellytys. Ikätoverisuhteet muodostuvat erittäin tärkeiksi ja voimakkiksi. (Paulo 2006, 59.) Kun nuori laajentaa kaveripiiriään, kaveriseura vaikuttaa voimakkaasti nuoren haluamiin asioihin. Kavereiden kautta voi löytää yhteinen harrastus tai musiikkimaku. (Hietala ym. 2010, 42–45.) Kaikki jännittävä ja mielenkiintoinen tapahtuu muiden nuorten seurassa (Paulo 2006, 59–60). Negatiivisena asiana kaveripiirissä on päihteiden kokeilu ja houkutus epäsosiaaliseen käytökseen. Nuori tekee tässä vaiheessa myös tärkeitä valintoja tulevaisuutensa suhteen, esimerkiksi koulutusalaan. (Hietala ym. 42-45.)

Uudet **sähköiset toimintatapa- ja vuorovaikutuskanavat** ovat tulleet nuorille nopeasti tutuiksi. Sähköisen median kautta kontaktien määrä on kasvanut mutta vuorovaikutus on pinnallistunut. Vaarana on, että nuori linnoittautuu kotiinsa, eikä opi sosiaalisen kanssakäymisen taitoja. Sähköiset vuorovaikutuskanavat voidaan nähdä sosiaalista syrjäyttämistä aiheuttavana riskitekijänä, sillä sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja kosketuspinta yhteiskuntaan voivat heiketä. (Sisäasiainministeriö 2007, 4.) Nuori voi peilata identiteettiään mediaan. Ujonkin nuoren on helpompi ottaa yhteyttä virtuaalimaailmassa toisiin nuoriin, kuin kasvotusten todellisessa maailmassa. Nuori omaksuu medialta saadut ja nähdyt mallit, jolloin nuoren identiteetin kehitys saattaa vaurioitua. Nuorelle media toimii identiteetin lisäksi peilinä myös minäkuvalle. Murrosikäisen tytön kohtaamat ulkonäköpaineet rasvoittuvasta ihosta ja lantion kehittymisestä eivät helpotu,

kun mainokset ovat täynnä täydellisen näköisiä ja laihoja naisia. Pelejä pelatesaan nuoresta tulee osa yhteisöä, jossa hän saa pelikavereita ja heidän välilleen saattaa syntyä tiivis suhde. Huonona asiana nettipeleissä nähdään se, että se aiheuttaa nettiriippuvuutta, jonka nähdään vaikuttavan nuoren sosiaaliseen käytökseen ja koulumenestykseen. (Salokoski & Mustonen 2007, 21,58 ja 100.)

Tuen saaminen on koko lapsuusajan tärkeää. Lapsella ja nuorella tulee olla joku turvallinen ja luotettava suhde niissä tilanteissa, joissa vanhemmat eivät kykene tarjoamaan kasvun kannalta turvallista ympäristöä. Koulun, kerho- tai vapaa-ajan vieton tai harrastusten kautta luodut kontaktit ovat usein todella tärkeitä lasten ja nuorten elämässä. (Sisäasianministeriö 2007, 6-7.)

Kodilla on vaikutusta syrjäytymisen kehitykselle. Koti voi olla nuoren mielestä emotionaalisesti ja fyysisesti turvaton vanhempien päihteiden käytön ja väkivallan takia. Tällöin nuori ei uskalla puhua ongelmistaan kotona, jolloin ongelmat kasaantuvat nuoren niskaan. Nuori pelkää paljastavansa kotona olevat ongelmat. Jos koti on rauhaton, se saattaa heijastua väsymyksenä ja keskittymiskyvyn puutteena, mikä vaikuttaa koulussa jaksamiseen. (Hämäläinen-Luukkanen 2004, 12–13.)

Perhemuodolla on merkitystä syrjäytymisriskin kasvamiseen. On tutkittua tietoa siitä, että yksinhuoltajaperheiden lapset ovat suuremmassa vaarassa syrjäytyä. Myös yksinhuoltajien lapset pärjäävät ydinperheen lapsia heikommin koulussa. Nuoren sosiaalisella taustalla on yhteys syrjäytymisvaaran kehittymiseen. Niiden poikien, joiden isien koulutustaso on alhainen, on huomattu vähemmän välittävän lukemisesta ja matematiikasta jo ensimmäisenä kouluvuonna verrattuna muihin lapsiin. (Nurmi 2011, 32.) Huono-osaisuus on osana aiheuttamassa syrjäytymistä. Sen tuomat haitat koulussa, esimerkiksi huonot sosiaaliset taidot, vaikuttavat myöhemmällä iällä koulutuksen saantiin. Huono-osaisuudella on huomattu olevan yhteyttä alkoholiongelmien syntyyn. (Mäkelä ym. 2009, 185–186.)

Syrjäytyminen on suurimmilta osin miesten ongelma. Akuutein syrjäytymisvaara on niillä 15–29-vuotiailla miehillä, jotka ovat vieraskielisiä ja peruskoulupäättö-

todistuksen varassa. Vuonna 2010 kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä nuorista oli miehiä. (Myrskylä 2012, 3.) Syynä poikien suurempaan syrjäytymiseen voi olla se, että perheistä on puuttunut miesmalli, mikä heikentää poikien mahdollisuutta löytää itselleen sopiva koulutusväylä ja ammatti (Nurmi 2011, 30).

Syrjäytyminen on läheisesti myös maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvä ongelma. Nuorten, joilla on **maahanmuuttajatausta**, on huomattavasti vaikeampi päästä Suomen työ- ja koulutusmarkkinoille kuin kantaväestön. Suurimmat syrjäytymisriskit ovat yksineläjillä, asunnottomilla maahanmuuttajilla ja heidän perheisiinsä kuuluvilla naisilla. (Myrskylä 2012, 4-5.)

Maahanmuuttajataustaisten naisten työmarkkinoille pääsy on joko erityisen vaikeaa tai he eivät edes halua työmarkkinoille. Tässä asiassa vastaan tulee kulttuuritekijät. Kotiin jääminen voi kuulua kulttuuriin, vaikka heillä ei olisikaan lapsia. Suomessa syntyneillä nuorilla, joiden vanhemmat ovat vieraskielisiä, vaikeudet sopeutua ja saada töitä ovat pienempiä, sillä heillä on enemmän kielitaitoa ja koulutusta. (Myrskylä 2012, 4-5.)

3 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN

Syrjäytyminen voi alkaa jo nuorena, vaikka pääasiallinen oireilu tapahtuukin vasta aikuisiässä. Koulussa tulisi mahdollisimman varhain puuttua syrjäytymiskehitystä ennakoiviin ilmiöihin. Näitä ovat muun muassa oppimisvaikeudet, koulusta poissaolot, päihteiden käyttö ja käytöshäiriöt. Mitä aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä parempia tuloksia yleensä saadaan. (Terho 2002a, 19.) Nuoren tuen tarve vaatii laajempaa oppilastuntemusta kouluhenkilökunnalta. **Varhaisen puuttumisen** kannalta olisi hyvä, että koulun henkilöstö tunnistaisi nuoren tuen tarpeen arjen tilanteissa. (Heinämäki 2007, 13.) Nuorella saattaa olla huolia koulunkäynnissä tai elämäkulussa, joka on lähtökohtana varhaiselle puuttumiselle. Puuttumalla nuoren ongelmien kasautumiseen voidaan ehkäistä ja pysäyttää syrjäytyminen. Nuoren ongelmissa on hyvä ottaa perhe mukaan, sillä perheen ja eri tekijöiden ongelmat vaikuttavat herkästi nuoreen. Varhaisen puuttumisen ennaltaehkäisevä hoito on toimiva kouluterveydenhuolto. (Huhtanen 2007, 28–29.)

Kouluterveydenhuolto on kouluorganisaation sisään rakennettu järjestelmä, joka tavoittaa lähes kaikki nuoruusikäiset (Hietala ym. 2010, 63). Kouluterveydenhuollon henkilökunnalta odotetaan ammattitaitoa ja perehtyneisyyttä koulu-yhteisöön ja koulutoimintaan sekä erityisopetukseen. Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri tekevät yhteistyötä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien kanssa. Kouluterveydenhoitajaa pidetään tärkeänä koulu-yhteisössä, sillä se toimii hoitotyön asiantuntijana, oppilaiden ja vanhempien tukijana sekä ongelmien havaitsijana. Mikäli kouluterveydenhoitaja havaitsee nuoren ongelman, on hänen tehtävänä hoitaa nuori jatkotutkimuksiin sekä hoitoon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 19.) Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin lisäkoulutus erityisesti mielenterveyteen liittyvien ongelmien tunnistamisessa, hoitoon ohjaamisessa ja hoitoon osallistumisessa koetaan tarpeelliseksi (Pietikäinen 2002, 224.)

Tukkikosken (2009) tekemissä haastatteluissa (n=10) selvitettiin millaista yhteistyötä kouluterveydenhoitajat tekevät oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Kouluterveydenhoitajien tärkeimpiin yhteistyömuotoihin kuuluvat kokonaisvaltainen terveyden edistäminen, oppimisen edistäminen, viihtyvyyden lisääminen, turvallisuuden edistäminen sekä työn kehittäminen. Yhteistyötahojen avulla terveydenhoitajan tavoitteena on mahdollistaa oppilaiden terve kehitys ja kasvu, jotka vaikuttavat oppilaiden kehitykselliseen oppimiseen. (Tukkikoski 2009, 81–83.)

Oppilashuollon tehtävänä on tukea ja ohjata oppilaita koulunkäyntiin, kehitykseen ja auttaa erilaisissa mieltä askarruttavissa asioissa. Oppilashuoltoryhmän tulee luoda viihtyisä opiskeluympäristö, jossa oppilaille olisi hyvä paikka opiskella ja kehittyä. Nuorten hyvinvointia myös lisää virikkeellinen ja opiskelijaystävällinen koulu yhteisö. (Pietikäinen 2002, 221–222.) Oppilashuoltoryhmään kuuluu koulun rehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja ja – lääkäri, koulukuraattori, koulu-psykologi, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja tarvittaessa nuoren luokanvalvoja tai oppilaan hyvinvointia edistävä työntekijä (Grasten-Salonen & Mehtiö 2012). Vanhempien kanssa keskustelu oppilashuoltoryhmissä on ensimmäinen askel tuen tarpeen tunnistamiseen (Heinämäki 2007, 34).

Kouluterveyskyselyn tarkoituksena on koota tietoa nuorten elinoloista, koulukokemuksista, terveydestä, elämäntyylistä sekä oppilashuollosta. Kysely tehdään joka toinen vuosi 8.- ja 9.-luokkalaisille. (Terho 2002b, 239.) Kouluterveyskyselyn tulokset tukevat nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja terveyttä ja täten oppilaitokset voivat hyödyntää tuloksia koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi esimerkiksi oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa. Kunnat myös hyötyvät tuloksista esimerkiksi laadittaessa hyvinvointimallia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012.)

Kouluterveyskyselyn mukaan (2011) 33 % nuorista harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan vain yhden tunnin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011). Nuori Suomen tekemässä selvitystyössä laadittiin toimenpide-ehdotukset liikunnan harrastamiselle. Joidenkin nuorten liikunnan harrastamista voi rajoittaa vanhempien varattomuus tai perheen haitalliset elämäntavat. **Fyysisellä aktiivisuudella ja liikunnalla** on suuri merkitys ennaltaehkäisevänä työvälineenä syrjäytymistä kohtaan. Nuorille ja lapsille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa, on

kohdennettuja liikuntapalveluita. Esimerkiksi nuorille, joilla on oppimisvaikeuksia tai jotka ovat sosiaalisesti syrjäytyneitä, on olemassa yksilöllistä ohjausta ja liikunnan tukiovetusta. Yksinäisille, esimerkiksi koulukiusatuiksi tulleeille nuorille, on tarjolla matalan kynnyksen ryhmätoimintamuotoja, jonne nuoren tai lapsen on helppo tulla. Myös maahanmuuttajille, jotka ovat syrjäytyneet yhteiskunnan ulkopuolelle, on olemassa keinoja kuten ryhmäliikuntaa. Urheilussa on kaikille samat säännöt, mikä lisää yhteisöllisyyttä. Jos perheen varallisuus tulee liikunnan harrastamisen esteeksi, kunnalla on mahdollisuus tarjota tukea tällaisille perheille, jotta lapset saavat harrastaa liikuntaa. (Rajala 2010, 19–25.)

Harrastukset antavat nuorille sisältöä elämään ja tarjoavat mielekästä tekemistä. Harrastusten kautta nuorelle tulee tunne siitä, että he kuuluvat johonkin yhteisöön, jolloin riski yhteiskunnasta putoamiseen pienenee. Harrastukset auttavat myös vanhempia lasten kasvatuksessa. Harrastusten kautta nuori luo uusia ihmissuhteita. (Vänninmaja ym. 2008, 4.) Harrastusten kautta nuorelle annetaan tilaisuus kohdata ja käsitellä haasteita. On ilmennyt, että koulun opetussuunnitelman ulkopuoliseen toimintaan osallistumisella on nähty positiivista yhteyttä lapsen myöhempään menestykseen koulutus- ja työuralla. Jos nuori osallistuu kerhotoimintaan, on sen havaittu suojaavan rikolliselta toiminnalta ja muulta riskikäyttäytymiseltä. Harrastustoiminta toimii siis eräänlaisena suojaavana tekijänä syrjäytymisen kehittymiselle. (Åstrand 2007, 30.)

Ensisijainen keino ehkäistä maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytyminen on parempi **sopeuttaminen** maan tapoihin ja **ohjaaminen** koulutukseen ja työmarkkinoille (Myrskylä 2012, 5). Kun maahanmuuttaja tullessaan uuteen yhteiskuntaan saa inhimillisen vastaanoton ja riittävästi tukea, hän omaksuu aktiivisen roolin oman elämänsä hallitsijana. Jos maahanmuuttajat eivät saa tarvitsemaansa ohjausta ja tarvittavaa tietoa, voivat nämä haasteet johtaa väärin valintojen kautta ei-toivottuihin elinolosuhteisiin ja jopa sosioekonomiseen syrjäytymiseen. Työttömyyden, taloudellisen epävarmuuden ja vähävaraisuuden on huomattu aiheuttavan samanlaisia negatiivisia seurauksia kuin valtaväestön perheille. Käytettävissä olevien tulojen määrä vaikuttaa muun muassa asumiseen ja vapaa-aikaan liittyviin mahdollisuuksiin sekä elämänhallinnan tuntee-

seen. Taloudelliset seikat rajoittavat maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastuksia. (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 37 ja 39–40.) Perusedellytyksenä kotouttamiselle ja sopeutumiselle on valtakielen, joko suomen tai ruotsin, oppiminen. Hyvä suomen tai ruotsin kielen taito edistää koulutuksen hankintaa ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten suomen kielen opettelu olisi tärkeää, sillä se on ainut keino luoda ihmissuhteita suomalaisiin. Täten välttyttäisiin kotiin eristäytymiseltä ja yksinäisyydeltä. Kouluissa ja koulutuksessa olisi tärkeää huomioida maahanmuuttajat, sillä koulutus on edellytys sille, että maahanmuuttajat voivat toimia yhteiskunnassa tasavertaisesti ja kilpailla työmarkkinoilla. Myös tuen antaminen opintojen aikana on maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille tärkeää. Erityisen tärkeää on tarjota sellaista työtä, joka vastaa maahanmuuttajanuoren koulutusta. Täten välttään maahanmuuttajien uskon heikkenemisestä järjestelmää kohtaan, elleivät he saa koulutustaan vastaavaa työtä. (Sisäasiainministeriö 2007, 12-13.)

Koulussa tapahtuvan opinto-ohjauksen lisäksi, oppilaita, joilla on ammatinvalinnassa ongelmia, tulisi ohjata työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin. Palvelun tavoitteena on selvittää oppilaan tavoitteita ja vaihtoehtoja tulevasta koulutuksesta. Työ- ja elinkeinotoimistolla on käytössä **AVO-ammatinvalintatesti**, jonka tarkoituksena on auttaa nuoria löytämään omat kykynsä ja kiinnostuksen kohteensa. (Työ- ja elinkeinotoimisto, 2010.)

Lähes kaikissa Suomen kouluissa on otettu käyttöön Wilmatietokonejärjestelmä. Wilman avulla kodin ja koulun välinen yhteydenpito lisääntyy. Opettajilla ja vanhemmilla on mahdollisuus seurata koulumenestystä, merkitä oppilaan poissaolot ja opettaja voi kirjata tulevat kokeet ja läksyt. Kodin ja koulun yhteydenpitoa lisää se, että Wilmassa opettajat ja vanhemmat voivat olla yhteydessä toisiinsa ja tarkemmin keskustella lapsen koulunkäynnistä ja mahdollisista nuoren ongelmista. Wilma toimii siis niin kutsuttuna sähköisenä muistivihkona. (Starsoft 2012.)

Nuorisopalveluiden tarkoituksena on tukea lapsen ja nuoren kasvua tekemällä ennaltaehkäisevää nuorisotyötä yhteistyössä perheiden, koulujen, viranomais-

ten ja kolmannen sektorin kanssa. Nuoren osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi nuorisopalvelut järjestävät nuorisoneuvontaa ja -tiedotusta, tukevat nuorten toimintaa avustuksilla ja toimitilajärjestelyillä sekä tekevät yhteistyötä nuorisoparlamentin ja muiden nuorten toimintaryhmien kanssa. Yhteistyössä nuorisotyö peruskoulun ja II asteen koulutuksen kanssa edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. (Järvenpään kaupunki 2010, 8.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä systemaattinen kirjallisuuskatsaus nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Kirjallisuuskatsauksen myötä tuotetaan kooste Hoitonettiin hoitohenkilökunnalle. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä hoitohenkilöstön tietoa nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmina ovat

1. Miten nuorten syrjäytyminen voidaan tunnistaa?
2. Miten nuorten syrjäytymistä voitaisiin ehkäistä?

5 EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Tämän tutkimuksen aiheeksi on valittu nuorten syrjäytymisen tunnistaminen ja ehkäiseminen, koska aihe on herättänyt keskustelua valtakunnallisesti ikävien julkisuutta saaneiden tapahtumien takia. Aihetta pohditaan useassa työryhmässä eri ministeriöiden ja muiden hallintosektoreiden sekä kansalais- ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyönä. Valtioneuvoston vuosille 2000–2003 hyväksymässä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa oli tavoitteena nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy (Linnakangas & Suikkanen 2004). Koulutus on yksi tärkeä väline syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä (Opetusministeriö 2003).

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on sekundaaritutkimus olemassa oleviin tarkasti rajattuihin ja valikoituihin tutkimuksiin. Se eroaa muista kirjallisuuskatsauksista sen spesifin tarkoituksen ja erityisen tarkan tutkimusten valinta-, analysointi- ja syntetisointiprosessin vuoksi. (Johansson ym. 2007, 4.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tehokas tapa syventää tietoja asioista, joista on jo valmiina tutkittua tietoa ja tuloksia. Kirjallisuuskatsauksen tekemisessä on tärkeää vastata selkeään kysymykseen, vähentää tutkimusten valintaan ja sisällyttämiin liittyvää harhaa, arvioida valittujen tutkimusten laatua sekä referoida tutkimuksia objektiivisesti. (Salminen 2011, 9-10.) Systemaattista kirjallisuuskatsausta käytetään paljon terveys- ja lääketieteissä (Johansson ym. 2007, 3).

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita ovat tutkimussuunnitelman teko, tutkimuskysymysten määrittäminen, alkuperäistutkimusten haku, alkuperäistutkimusten valinta, alkuperäistutkimusten laadun arviointi ja alkuperäistutkimusten analysointi ja tulosten esittäminen. Jokainen vaihe määritellään tarkkaan ja kirjataan huolellisesti ylös, jotta virheet pystyttäisiin minimoimaan ja katsauksen toistaminen olisi mahdollista. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 39-44; Johansson ym. 2007, 4-5.)

Tutkimusprosessi aloitettiin aiheseminaarilla, jossa tutkimusaihetta täsmennettiin ja rajattiin ja sen tarkoitusta tarkennettiin. Syksyllä 2011 saatiin toimeksianto (Liite 1) Salon terveyskeskukselta. Aihe-seminaarin jälkeen oli vuorossa tutkimussuunnitelman teko. Tutkimusongelmat olivat tässä vaiheessa jo selvillä ja niiden perusteella tehtiin aineistohakuja. Tutkimusongelmat valittiin tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Tavoitteena oli löytää tuoretta tutkittua tietoa nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä.

Aineistoa haettiin ja rajattiin kirjallisuushaulla eri tietokannoista syksyllä 2011. Hakujen lähtökohtana oli nuorten syrjäytymisen tunnistaminen ja ehkäiseminen. Nelli-portaalin avulla päästiin erilaisten yliopistojen tietokantoihin kuten Turun yliopiston Doriaan, Helsingin yliopiston Heldaan ja Jyväskylän yliopiston JYX-tietokantaan. Kirjallisuuskatsauksessa pyrittiin löytämään tuoreita ja erilaisia hankkeita, väitöskirjoja, pro-gradu ja projekteja. Nelliportaali: Doria: ”nuorten syrjäytyminen”. Haulla löytyi 27 tulosta. Nelliportaali: Jyx: ”nuorten syrjäytyminen”. Haulla löytyi 2503 tulosta. Nelliportaali: Tampereen yliopisto: ”nuorten syrjäytyminen”. Haulla löytyi 10 tulosta. Nelliportaali: Pubmed: ”social marginalization”. Haulla löytyi 5 tulosta. Analysoitavat tutkimukset on koottu yhteen taulukkoon 1. Analysoitavat tutkimukset valittiin sen perusteella miten tutkimukset vastasivat tutkimusongelmiin ja työn tarkoitukseen. Alan asiantuntijuus korostui tutkimuksia hakiessa, minkä vuoksi kasvatustieteiden ja sosiaalityön opiskelijoiden töitä pystyttiin myös hyödyntämään. Lähdeaineistoon tutustumisen myötä löydettiin tutkimuksia, joita hyödynnettiin opinnäytetyössä. Tutkimuslupa (Liite 2) haettiin ja saatiin Salon terveyskeskuksen johtavalta hoitajalta tammikuussa 2012.

Tutkimuksessa käytettiin valintakriteerejä. Koska hoitotieteellisiä tutkimuksia aiheesta ei ole vielä tehty käytettiin kasvatustieteen ja sosiaalityön tutkimuksia. Tutkimusten tuli olla julkaistu 2000-luvulla. Tutkimuksen kohdejoukkona ovat joko yläkouluikäiset nuoret, heidän vanhempansa tai kouluhenkilökunta ja tutkimusaiheena on nuorten syrjäytymisen tunnistaminen ja ehkäiseminen. Aihe rajattiin 9.-luokkalaisiin nuoriin, joten tutkimuksen ulkopuolelle jäi alakouluikäisistä ja toisen asteen oppilaista tehdyt tutkimukset. Ulkomailla tehdyt tutkimuk-

set jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä ne eivät kuvanneet suomalaisten nuorten hyvinvointia. Tutkimukset valittiin tutkimusongelmiin vastaamisen perusteella.

Taulukko 1. Analysoitavat tutkimukset (n=8).

Tekijä, vuosi, maa	Tarkoitus	Menetelmä	Otos	Tulokset
Alatupa, Karppinen, Keltikangas-Järvinen, Savioja, 2007, Suomi	Tarkoituksena oli selvittää nuorten syrjäytymiseen liittyviä riskitekijöitä.	Käytettiin erilaisia arviointimenetelmiä, jotka koostuivat erilaisista väittämistä.	N=449 022	Äidin koulutustaustalla nähdään olevan merkitystä syrjäytymisen kehittymiseen. Erityisopetuksessa olleiden määrällä oli kovin heikko yhteys syrjäytymisriskiin. Syrjäytymisen ilmenee kouluvaikeuksina, opintojen keskeytyksinä tai jatko-opintojen ulkopuolelle jäämisinä. Tutkimuksessa tutkittiin myös persoonallisuuden vaikutusta koulumenestykseen ja koulun merkitystä psyykkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman muodostumiseen.
Hallikainen, 2011, Suomi	Tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä syrjäytymisestä ja syrjäytymisen ehkäisemisestä.	Kvalitatiivinen; kirjoitelmia.	Kirjoitelmia 103 saman paikkakunnan kolmesta yläkoulusta, 14-16-v. tyttöjä 52, poikia 51.	Syrjäytyminen roolitettiin yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan mukaan. Yksilönä syrjäytymisen aiheuttaa nuori itse, mikä näkyy syrjään vetäytymisenä ja yksinäisyytenä. Ehkäistäkseen syrjäytymistä nuoren tulee olla aktiivinen. Yhteisönä syrjäytymisen aiheuttaa muiden nuorten aiheuttama kiusaaminen ja poissulkeminen. Ehkäisemiskeinoina nähtiin kiusaamiseen puuttuminen, hyväksynnän oppiminen. Yhteiskunnan rooli nähdään siinä, että yhteiskunta syrjäyttää nuoria toiminnallaan tai toimimattomuudellaan. Rakenteellisilla muutoksilla voitaisiin ehkäistä syrjäytymistä.
Kivelä & Ahola 2007 Suomi	Ehkäistä nuorten syrjäytymistä koulutuksesta eri-	Teemahaastattelu sekä kyselylomake, analysoitiin laadullisesti.	174 koulu-laista osallistui tutkimukseen.	Projektin tuloksissa nousee esiin kolme asiakokonaisuutta. Ensimmäinen on varhainen puuttuminen. Toinen on ongelmien yksilöllinen tuki ja ohjaus.

	laisten tuki- palveluiden ja ohjauksen avulla.	sesti.		Kolmas on nykyistä joustavam- mat koulutuksen, työn ja työhar- joittelun sekä pajoitoinnin ja muiden entistä kuntouttavampi- en toimintamuotojen järjestelyt.
Lappa- lainen, 2009, Suomi	Määritellä ja kuvata joukko, jot- ka ovat vaa- rassa syr- jäytyä kou- lutukselli- sesti.	Kvantitatiivi- nen eli mää- rällinen.	17 suoma- laista ylä- koulua. Yhteensä 1534 oppi- lasta, joista tyttöjä 809 ja poikia 725.	Tytöillä suurin vaikutus pudok- kuusriskiin on heikko koulume- nestys, oppimista tukevien us- komusten vähäisyys/heikkous sekä epärealistinen ensisijainen hakutoive. Pojilla pudokkuusris- kiä ennustaa heikko koulume- nestys, epärealistisen hakutoi- veet sekä vanhempien vähäi- nen arvostus koulunkäyntiä kohtaan.
Laukka- nen, She- meikka, Notkola, Koivu- maa- Honka- nen & Nissinen, 2002, Suomi	Tarkoituk- sena oli selvittää oliko opetta- jien havait- semilla käyttäyty- mis- tai tun- neongelmi- la merkitys- tä psy- kososiaali- seen so- peutumattomuuteen ja sosiaali- sen syrjäy- tymisen alkuun.	Kyselylomak- keen täyttö, kahden opet- tajan arvioin- ti.	171 oppi- lasta, 15- vuotiaita, osallistui- vat tutki- mukseen.	Tulokset osoittivat, että huono menestys koulussa ja koulutuk- sen puuttuminen tai vähäisyys liittyi ulkoisiin ja sisäisiin ongel- miin. Ulkoiset ongelmat liittyivät terveydelle haitalliseen käytök- seen ja muiden kiusaamiseen. Sisäisiin ongelmiin kuuluu huo- noksi koettu terveys, ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja vä- häinen liikunta. Sisäisten ongelmien ryhmästä oppilailla oli vähemmän ystäviä ja tapasivat heitä vähemmän kuin muut. Ulkoisten ongelmien oppilaista 18 % ilmoitti kiusan- neensa jotain toista. Sisäisten ongelmien oppilailla oli enem- män ongelmia opiskeluissa, terveystottumuksissa, sosiaali- sissa suhteissa ja koulutuksen suhteen.
Lämsä, 2009, Suomi	Tarkoituk- sena oli kuvata ja selvittää lasten ja nuorten syrjäyty- misongel- man laatua ja dyna- miikkaa sosiaali- huollon asiakirjojen	Lastensuoje- lun ja toi- meentiloutuen asiakkaan asiakirjat.	990 0-25- vuotiaan sosiaali- huollon lastensuo- jelun ja toimeentu- lotuen asi- akkaan asiakirjat.	Lasten ja nuorten keskeiset tekijät määrittyivät heidän suh- teinaan yhteiskunnan keskeisiin toiminta-alueisiin tuotantoon, työvoiman uusintamiseen ja vallankäyttöön. Sosiaalisen in- tegraation ongelmat näyttäytyi- vät perheongelmina ja sosiaali- sen tuen puutteina, jotka vaa- ransivat lasten ja nuorten ter- veen ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen. Perheen merkitys lasten ja nuorten syrjäytymises- sä ja siitä selviytymisessä oli

	valossa.			suuri merkitys. Myös vaikutusmahdollisuuksien puute nousi syrjäytymistä määrittäväksi tekijäksi.
Suikkanen, Martti, Linna-kangas 2004 Suomi	Arvioidaan nuorten kuntoutuskokeilussa mukana olleiden projektien hyviä käytäntöjä sekä esitetään kuntoutuskokeilusta saatuihin käytännön kokemuksiin pohjautuva ideaalimalli nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.	Kuntoutuskokeilu vuosina 2001-2003.	Mukana 18 projektia.	Kuntoutuskokeilu osoitti, että kunnissa on vahva pyrkimys tukea syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Nuorten syrjäytymisen pääperiaatteet ovat varhainen puuttuminen sekä saattaen vaihtamista. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä tulisi huomioida nuoren nivelvaiheen onnistumiseen.
Tuomola 2005 Suomi	Käsittelee nuoruuteen liittyviä elämäntilanteita.	Muistelumenetelmä, sisällönanalyysimenetelmä.	10 nuorta ja heidän tukihenkilönsä.	Tuloksissa ilmeni, että selviytyminen on voimavaroihin ja asenteisiin liittyvä prosessi, jonka käynnistymiseen liittyi jonkinlainen elämän käännekohta. Nuoria olisi hyvä kannustaa luovuuteen, intuitioon uskomiin ja oman mielikuvituksen käyttämiseen.

Sisällön analyysi on systemaattinen aineiston analyysimenetelmä, jota käytetään paljon hoitotieteellisten tutkimusten tulokinnassa. Induktiivinen sisällön analyysi tarkoittaa, että sisältöä tarkastellaan aineistolähtöisesti. Analysoitavista aineistoista etsitään sanoja tai ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimusongelmiin. Tämän jälkeen sisällöllisesti samankaltaiset osat yhdistetään, jolloin aineisto vastaa selkeämmin tutkimusongelmiin. (Kylmä & Juvakka 2012, 112–113.) Analyysin vaiheita ovat analyysiyksikön valinta, aineiston pelkistäminen, aineiston

luokittelu, aineiston tulkinta ja luotettavuuden arviointi (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 24).

Tutkimuksen sisällön analyysi aloitettiin lukemalla alkuperäistutkimukset ja karSIMALLA pois epäolennainen. Aineistoa pelkistettiin keräämällä sanoja ja sanayhdistelmiä alkuperäistutkimuksista, jotka vastasivat tutkimusongelmiin. Tutkimusongelmat ohjasivat työn pelkistämistä. Seuraavassa vaiheessa sanayhdistelmistä nostettiin esille analyysiyksikkö, mikä oli joko sana tai sanayhdistelmä. Tämän jälkeen analyysiyksikköjä vertailtiin toisiinsa. Kun analyysiyksikkö oli selvillä, aineisto ryhmiteltiin ja yhdistettiin tekijöiden yhteistyöllä. Ryhmittelyssä yhdistettiin samaa tarkoittavat ilmaisut omiin luokkiinsa ja niille annettiin sisältöä kuvaava otsikko. Saman kategorian alaluokat yhdistettiin yläluokiksi. Pääluokat muodostettiin tutkimusongelmien mukaisesti. Luokista koostui tutkimustulokset. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 24–29 ja Tuomi ym. 2009, 108–113.)

Tutkimustulokset esitettiin kahtena suullisena esityksenä, joista ensimmäinen pidettiin Turun ammattikorkeakoulun Salon yksikössä. Toinen pidettiin Salon terveyskeskuksessa hoitohenkilöstölle. Työ arkistoidaan Turun ammattikorkeakoulun

Theseukseen
keväällä
2013.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä tutkimuksessa tulokset raportoidaan tutkimusongelmien mukaisesti. Tässä tutkimuksessa analysoitavat tutkimukset löytyvät taulukosta 2.

Taulukko 2. Vastaukset tutkimusongelmiin tutkimuksittain

Tutkimusongelma:	Alkuperäistutkimus:
1. Miten nuorten syrjäytymistä voidaan tunnistaa?	Alatupa yms. (2007)
	Lappalainen (2009)
	Laukkanen yms. (2002)
	Lämsä (2009)
2. Miten nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä?	Hallikainen (2011)
	Kivelä yms. (2007)
	Suikkanen yms. (2004)
	Tuomola (2005)

6.1 Nuorten syrjäytymisen tunnistaminen

Tulosten mukaan nuorten syrjäytymisen tunnistaminen voidaan jakaa kolmeen yläluokkaan, jotka ovat yksilössä ja hänen persoonallisuudessaan tunnistettavat tekijät, perhetaustassa tunnistettavat syyt ja yhteiskunnassa tunnistettavat syrjäytymistekijät. **Yksilössä ja hänen persoonallisuudessaan tunnistettavat tekijät** sisältävät nuoren persoonallisuuteen liittyvät altistavat tekijät, koulussa nuoren syrjäytymiselle altistavat tekijät ja kaveripiirin vaikutuksen.

Nuoren persoonallisuuteen liittyvissä altistavissa tekijöissä (taulukko 3) kävi ilmi, että pojat ovat suuremmassa määrin vaarassa syrjäytyä kuin tytöt, sillä osa pojista ei koe koulua tärkeäksi, mikä näkyy todistuksen keskiarvossa. Huono keskiarvo ja epätietoisuus tulevaisuudesta eivät motivoi oppilasta opiskelemaan. Huono koulumenestys, avuttomuus ja koulukiusaamiselle altistuminen voivat johtaa nuoren koulutuksen keskeytymiseen, sillä nuori ei löydä syytä miksi hänen tulisi käydä koulua. Sosiaalisten suhteiden puute aiheuttaa nuorelle yksinäisyyttä ja masennusta. Nuoren on vaikeaa löytää kiinnostuksen kohdetta, eikä vanhempien tai muun kouluhenkilökunnan painostus helpota asiaa.

Nuoret eivät koe liikuntaa tärkeäksi. Tämä heijastuu nuorten heikkona fyysisenä kuntona, huonoksi koettuna terveydentilana ja vähäisenä liikunnan harrastamisena.

Taulukko 3. Nuoren persoonallisuuteen liittyvät altistavat tekijät

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Sukupuolena poika -Huono keskiarvo -Epätietoisuus tulevaisuudesta -Avuttomuus -Altistus koulukiusaamiseen -Koulutuksen keskeytyminen -Sosiaalisten suhteiden puute -Kiinnostuskohteen puuttuminen -Heikko fyysinen kunto -Huonoksi koettu terveys - Vähäinen liikunnan harrastaminen	Nuoren persoonallisuuteen liittyvät altistavat tekijät	Yksilössä ja hänen persoonallisuudessa tunnistettavat tekijät	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

Koulussa nuoren syrjäytymiselle altistaa (taulukko 4) terveystalveluiden heikko tarjonta. Se lisää syrjäytymistä, sillä nuoren hakeutuminen puhumaan ongelmistaan on vaikeaa. Koulukiusaaminen mahdollistuu luokan ryhmähengen puuttuessa. Luokassa vallitseva huono ilmapiiri lisää nuorten kouluvaikeuksia, kuten motivaation puutetta, poissaoloja sekä oppimisvaikeuksia. Opettajan ja oppilaiden välisiä kemioita saattaa heikentää opettajan huono auktoriteetti ja huono asioihin puuttuminen, kuten häiriköintiin oppituntien aikana. Nuoret jäävät koulutuspaikan ulkopuolelle syistä, että heillä on epärealistinen hakutoive tai eivät hae koulutuspaikkaa. Vanhempien ja kavereiden negatiiviset puheet koulunkäynnistä luovat väärän kuvan, mikä voi muuttaa kouluun liittyviä uskomuksia ja oppilaiden kouluvihtyvyyttä.

Taulukko 4. Koulussa nuoren syrjäytymiselle altistavat tekijät

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Terveyspalveluiden tarjonta heikkoa -Koulukiusaaminen -Luokan ryhmähengen puuttuminen -Kouluvaikkeudet -Motivaation puute -Poissaolot -Oppimisvaikeudet -Opettajan ja oppilaan väli- set kemia -Koulutuspaikan ulkopuolelle jääminen -Epärealistinen hakutoive -Ei hae koulutuspaikkaa -Kouluun liittyvät negatiiviset uskomukset -Huono kouluviihtyvyys -Asioihin puuttumattomuus	Koulussa nuoren syrjäytymiselle altistavat tekijät	Yksilössä ja hänen persoonallisuudessa tunnistettavat tekijät	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

Kaveripiirin vaikutuksesta (taulukko 5) nuoret kokeilevat erilaisia päihteitä muun muassa tupakkaa, alkoholia ja huumeita. Nuori voi syyllistyä tekemään rikoksia ryhmän painostuksesta. Mikäli kavereilla on huono koulumenestys, se ei motivoi nuorta opiskelemaan ahkerasti.

Taulukko 5. Kaveripiirin vaikutus

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Tupakointi -Alkoholin käyttö -Huumeiden käyttö -Syyllistyminen rikoksiin -Huono koulumenestys	Kaveripiirin vaikutus	Yksilössä ja hänen persoonallisuudessa tunnistettavat tekijät	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

Perhetaustassa tunnistettavia syitä ovat vanhempien ongelmat ja perheen sisäiset ongelmat. **Vanhempien ongelmiin kuuluu** (taulukko 6) perheen huono taloudellinen tilanne. Vanhemman puutteellinen työhistoria, alhainen koulutustaso ja huono työmarkkina-asema aiheuttavat turvattomuutta. Erotilanteen ongelmat kohdistuvat vanhempien itsensä lisäksi myös koko muuhun perheeseen. Isän näkymättömyys vaikuttaa perheen hyvinvointiin. Vanhemman päihde- tai mielenterveysongelma ja työttömyys, voi johtaa alhaiseen yhteiskunnalliseen asemaan. Vanhempien ongelmat voivat tuoda nuorelle liikaa vastuuta ikäisekseen. Vanhemman valmiit suunnitelmat nuoren tulevaisuuden varalle tuovat nuorelle lisäpainetta suoriutua koulunkäynnistä. Jos vanhemmalla on lapsuudessa ollut huono suhde vanhempiin, voi hänellä olla vaikeuksia luoda hyvät suhteet omiin lapsiinsa.

Taulukko 6. Vanhempien ongelmat

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yläluokka
-Huono taloudellinen tilanne -Työhistorian puuttuminen -Alhainen koulutustaso -Huono työmarkkina asema -Erotilanteen ongelmat -Isän näkymättömyys -Vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat -Alhainen yhteiskunnallinen asema -Tulevaisuus valmiiksi suunniteltu nuoren varalle -Huono suhde vanhempiin	Vanhempien ongelmat	Perhetaustassa tunnistettavia syitä	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

Perheen sisäisiin ongelmiin (taulukko 7) kuuluvat toimeentulon tiukkuus, mikä on osana aiheuttamassa nuorten syrjäytymistä. Vanhempien pitkät työttömyysjaksot, vaikuttavat toimeentuloon. Rikkinainen perhetausta saattaa tuoda nuoren elämään haasteita, jos perheen kemiat eivät toimi. Myös ristiriitaiset välit

muiden lähiomaisten kanssa vaikeuttavat nuoren sosiaalisia suhteita. Lasten kasvatukseen liittyvät ongelmat koskevat perheen rajojen ja sääntöjen asettamiseen. Jos asuinalueella ei ole tarjolla virikkeitä, voi nuori vetäytyä omiin oloihinsa esimerkiksi pelailemaan tietokonetta sosiaalisten suhteiden puuttumisen vuoksi. Perheen kommunikaatiovaikeudet näkyvät keskustelujen vaikeutena.

Taulukko 7. Perheen sisäiset ongelmat

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Tiukka toimeentulo -Rikkinainen perhe -Ristiriidat lähiomaisten kanssa -Lasten kasvatukseen liittyvät ongelmat -Asuinalueen ongelmat -Perheen kommunikaatio vaikeudet	Perheen sisäiset ongelmat	Perhetaustassa tunnistettavia syitä	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

Yhteiskunnassa tunnistettavat syrjäytymiselle altistavat tekijät sisältää **syrjäytymistekijät yhteiskunnassa** (taulukko 8). Koulun liian suuri koko vaikuttaa nuoren syrjäytymiseen. Isoimmista kouluissa nuorten ongelmien tunnistaminen on vaikeampaa, sillä opettajien on vaikea tutustua oppilaisiin ja täten koulun ja kodin välinen yhteistyö vaikeutuu. Yhteiskunnan säästöjen takia monet pienet koulut lakkautetaan, josta koituu ongelmia koulussa käyvien oppilaiden perheille ja kouluhenkilökunnalle. Yhteiskunta ei ole aina tietoinen koulujen paikkakunta-kohtaisesta vaikuttavuudesta. Pienemmillä paikkakunnilla koulutustarjonnan vaihtoehtoja on niukasti, mikä vaikuttaa nuoren päätöksentekoon tulevasta koulutuspaikasta. Kouluissa ei ole tarpeeksi tarjolla erityisopetusta ja yksilöllistä opinto-ohjausta. Yhteenkuuluvuuden tunteen puuttumiseen vaikuttaa se, ettei nuori koe tulevaisuutta kuulluksi ja se vaikeuttaa myös yhteiskunnan asioihin osallistumista. Nuoria ei motivoida tarpeeksi hakemaan toisen asteen koulutukseen.

Taulukko 8. Syrjäytymistekijät yhteiskunnassa

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Koulun liian suuri koko -Kodin ja koulun välinen yhteistyö -Yhteiskunnan tietämättömyys koulun vaikuttavuudesta -Koulutusvalintojen niukkuus -Erytisopetuksen puute -Yksilöllinen opinto-ohjaus -Yhteenkuuluvuuden tunteen puute -Nuorten motivointi heikkoa	Syrjäytymistekijät yhteiskunnassa	Yhteiskunnassa tunnistettavat syrjäytymiselle altistavat tekijät	Nuorten syrjäytymisen tunnistamiskeinot

6.2 Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen

Tulosten mukaan nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen voidaan jakaa niin ikään kolmeen yläluokkaan, jotka ovat nuoren oma vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä, lähiyhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä ja yhteiskunnan vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Nuoren oma vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä koostuu nuoren omasta osuudesta syrjäytymisen ehkäisemisessä ja ulospäinsuuntautuneisuudesta. **Nuoren omana osuutena syrjäytymisen ehkäisemisessä** (taulukko 9) on, että nuoren tulee luottaa itseensä enemmän. Hänen tulee kyetä selviytymään yksin ja voittamaan vaikeuksia. Onnistumisen kautta nuoren mieliala kohoaa myönteisemmäksi elämää kohtaan ja nuori voi löytää omat vahvuutensa oppijana. Nuoren tulisi selvittää omat voimavaransa. Niitä voi olla esimerkiksi liikunta-, kuvataide- tai musiikkiharrastus. Harrastusten löytämisen kautta nuoren minäkuva vahvistuu ja hän saa uusia tuttavuuksia, mikä rohkaisee nuorta enemmän uskomaan itseensä ja nuori löytää elämänhalunsa. Sekä vanhempien, että mui-

den aikuisten, tulisi kuulla nuorten mielipiteitä ja ajatuksia. Kuulluksi tulemisen myötä nuori kokee pystyvänsä vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Saatuaan tukea ja apua sitä tarvitessaan, on hän avoimempi ja itsenäisempi tavoittelemaan realistista tulevaisuutta. Elämänhalun löydyttyä nuori sitoutuu koulunkäyntiin ja sitten löytää halun kouluttautua.

Taulukko 9. Nuoren oma osuus syrjäytymisen ehkäisemisessä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Itseluottamuksen lisääminen -Kyky selvitä itse -Vaikeuksien voittaminen -Mielialan koheneminen -Omien vahvuuksien löytäminen -Voimavarojen löytäminen -Harrastuksen löytäminen -Minäkuvan vahvistuminen -Kuulluksi tuleminen -Tuen etsiminen -Avoimuus -Itsenäistyminen -Realistisen tulevaisuuden tavoitteleminen -Itseensä uskomisen -Elämänhalun löytäminen -Sitoutuminen koulunkäyntiin -Nuoren halu kouluttautua -Rohkaistuminen -Ryhdistäytyminen	Nuoren oma osuus syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuoren oma vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

Ulospäinsuuntautuneisuudessa (taulukko 10) sosiaalisten siteiden vahvistaminen ja ylläpitäminen ovat syrjäytymisen ehkäisemisessä tärkeässä asemassa. Vertaistuen tai tukihenkilön avulla nuori tutustuu uusiin ihmisiin ja voi saada

uusia ystäviä. Nuoren on hyvä saada tunne siitä, että hän kuuluu joukkoon ja hänet hyväksytään sellaisenaan.

Taulukko 10. Ulospäinsuuntautuneisuus

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Sosiaalisten siteiden vahvistaminen ja ylläpitäminen - Vertaistuki -Tukihenkilön tärkeys -Uusiin ihmisiin tutustuminen -Uusien ystävien saaminen -Kuulua joukkoon -Hyväksyminen sellaisenaan	Ulospäinsuuntautuneisuus	Nuoren oma vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuoren syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

Lähiyhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä koostuu kouluviihtyvyyden parantamisesta syrjäytymisen ehkäisemisessä, koulussa tukevista henkilöistä, motivoivista keinoista koulussa ja perheen tuesta. **Kouluviihtyvyyden parantaminen syrjäytymisen ehkäisemisessä** (taulukko 11) voi tapahtua retkien ja teemapäivien avulla. Niiden avulla järjestettäisiin yhteistä toimintaa luokkien kesken. Retkien aikana luokanvälisiä sosiaalisia suhteita pystyttäisiin vahvistamaan, yhteenkuuluvuutta parantamaan ja samalla voitaisiin opetella tasa-vertaisuutta. Opettajien tulisi tukea yksilöllistä opetusta. Tarpeen mukaan luokkakokoja olisi hyvä pienentää kurinpidon ja luokan ilmapiirin parantamiseksi. Turhien poissaolojen välttämiseksi kouluhenkilökunnan olisi tärkeää puuttua nuoren poissaoloihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oppilaan oppimisen tukemiseksi tulisi tarjota lisäopetusmahdollisuuksia. Nuorten on tärkeä saada tukea normaalissa luokkaopetuksessa. Opettajien on myös huomioitava ne, jotka tarvitsevat tukea oppimisessa ja järjestettävä heille pienryhmäopetusta. Nuorille tulisi tarjota opetussuunnitelmaan kuuluvien aineiden lisäksi erilaisia vaihtoehtoja, kuten valinnaisaineita, joiden kautta nuori aktivoituu löytämään kiinnostuksen kohteensa ja siten orientoituu tavoittelemaan tulevaisuutta. Tuntien lisäksi opettajien olisi hyvä tarkkailla oppilaiden tekemisiä myös välitunneil-

la, jotta välttyttäisiin koulukiusaamiselta, oppilaiden lokeroimiselta ja parannettaisiin koulu yhteisön turvallisuutta. Nuorten terveydellistä hyvinvointia voitaisiin tukea sillä, että terveydenhoitajan vastaanotolle pääseminen olisi helpompaa.

Taulukko 11. Kouluviihtyvyyden parantaminen syrjäytymisen ehkäisemisessä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<ul style="list-style-type: none"> -Retkien/teemapäivien järjestäminen -Sosiaalisten suhteiden vahvistaminen -Tasavertainen kohtelu -Yksilöllinen opetus -Luokkien koko pienemmäksi -Kurinpidon lisääminen -Turhiin poissaoloihin puuttuminen -Lisäopetuksen lisääminen -Tuen saaminen normaalissa luokkaopetuksessa -Tukea tarvitsevien nuorten huomioiminen -Pienryhmäopetuksen järjestäminen -Vaihtoehtojen asettaminen nuorille -Kiusaamisen ehkäiseminen -Oppilaiden lokeroimisen lopettaminen -Koulu yhteisön turvallisuuden parantaminen -Terveydenhoitajan vastaanotolle pääseminen helpompaa -Nuoren aktivointi ja tulevaisuuteen orientointi 	<p>Kouluviihtyvyyden parantaminen syrjäytymisen ehkäisemisessä</p>	<p>Lähi yhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä</p>	<p>Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja</p>

Koulussa tukevat henkilöt (taulukko 12) muodostuu opettajista ja oppilashuoltoryhmästä. Työryhmän tarkoituksena on huomioida tukea tarvitsevia nuoria,

joilla on ongelmia koulunkäynnissä. Opettajien, kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan kanssa nuorten tulisi päästä keskustelemaan halutessaan tarpeen mukaan. Näiden lisäksi nuoren on mahdollista jutella sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiden sekä koulupoliisin kanssa.

Taulukko 12. Koulussa tukevat henkilöt

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Opettajat -Oppilashuoltoryhmä -Kuraattori -Psykologi -Terveydenhoitaja -Sosiaalityöntekijä -Nuorisotyöntekijä -Koulupoliisi	Koulussa tukevat henkilöt	Lähiyhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

Motivoivana keinona koulussa (taulukko 13) olisi tiedon antaminen erilaisista koulutus- ja ammattialoista, jotta nuoren päätöksenteko tulevaisuuden suhteen selkiytyisi. Olisi hyvä, että opinto-ohjaaja kävisi jokaisen nuoren kanssa kahdestaan keskustelua ammatti- ja uravalinnoista. Työkokeilujen tai harjoittelujen avulla nuoret kokevat itse, mitä työ on ja sitä kautta löytävät itseään kiinnostavan alan. Kymppiluokalle on mahdollista päästä, mikäli nuorella ei ole selvää suunnitelmaa, mitä hän tulevaisuudeltaan haluaa. Jos oppilaan koulumenestys ei täytä hakuheitoja, vaihtoehtona on työpajatoiminta. Työpaja on työllistymistä ja opiskelua edistävää toimintaa. Vapaa-ajalla nuorisotyön tulisi panostaa ja tarjota nuorille ajanviettopaikkoja. Koulunkäynnin ongelmista tiedottaminen ja yhteistyö perheen ja koulun välillä on tärkeää.

Taulukko 13. Motivoivat keinot koulussa

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Tiedon antaminen erilaisista koulutus- ja ammattialoista -Työkokeilun/Harjoittelun järjestäminen -Vaihtoehtona kymppiluokka	Motivoivat keinot koulussa	Lähiyhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuoren syrjäytymisen ehkäisemiskeinot

-Vaihtoehtona työpaja- toiminta -Työllistämistä ja opiskelua edistävä toiminta -Nuorisotyön lisääminen -Yhteistyö nuoren ja perheen kanssa			
---	--	--	--

Nuorelle on tärkeää **perheen tuki** (taulukko 14). Aikuisen saatavilla olo olisi nuorelle kallisarvoista, sillä vanhemmalta nuori voi hakea luottamusta, ymmärrystä ja kertoa huolensa ilman vanhemman tuomitsemista. Siksi on tärkeää, että nuori saa vanhemmiltaan tukea ja neuvoja niitä kaivatessaan. Vanhemman ja nuoren välisessä vuorovaikutuksessa on merkityksellistä, että nuori otetaan huomioon perheessään. Vanhemman tulisi tutustua nuoren kaveripiiriin, jotta vanhempi voi antaa nuorelle luottamuksensa, sillä tietää millaisessa kaveripiirissä nuori liikkuu. Jokaisen vanhemman tulee opettaa nuorelleen suvaitsevaisuutta muita ihmisiä kohtaan. Vanhempien tulisi ottaa huomioon nuoren kyky hoitaa asioita omatoimisesti ja näin jakaa nuorelle vastuuta nuoren kehitystason mukaisesti. Olisi hyvä, että perheessä vietettäisiin aikaa yhdessä, esimerkiksi yhteisen päivällisen merkeissä. Jotta nuori tuntisi itsensä arvokkaaksi, olisi tärkeää, että vanhemmat kyselisivät nuorelta kuulumisia. Jos vanhempien elämään tulisi muutoksia, kuten muutto tai ero, niistä tulisi keskustella perheen kesken.

Taulukko 14. Perheen tuki

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Aikuisen "saatavilla olo" -Tuen antaminen nuorelle -Neuvojen antaminen -Nuoren kuuleminen - Nuoren kaveripiiriin tutustuminen	Perheen tuki	Lähiyhteisön vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

-Luottamuksen antaminen -Suvaitsevaisuuden opettaminen -Vastuun jakaminen nuorelle -Ajanvietto perheen kesken -Kiinnostuminen kuulumisista -Keskustelu perheen kesken -Perheen ongelmista keskusteleminen			
---	--	--	--

Yhteiskunnan vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä jakautuu syrjäytymistä ehkäiseviin palveluihin ja yhteiskunnassa tehtäviin muutoksiin syrjäytymisen ehkäisemiseksi. **Syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista** (taulukko 15) kolmas sektori järjestää luottamuksellisia palveluita nuorille, jotka eivät halua kertoa koulussa tai kotona tapahtuvista asioista peläten asioiden leviävän muiden ihmisten tietoon. Tästä ovat esimerkkinä auttava puhelin, vertaisryhmät ja keskustelupalstat. Nuorisotyö järjestää nuorille mielenterveys- ja päihdepalveluiksi erilaisia kampanjoita, jotta nuoret tiedostavat millaisia vaikutuksia pitkäaikainen päihteidenkäyttö aiheuttaa. Kansaneläkelaitos tukee perheitä ja nuoria tarpeen mukaan rahallisesti. Työvoimatoimisto antaa nuorille tietoa koulutusvaihtoehdoista esimerkiksi ammatinvalintatestien kautta. Jokaisen koulun oppilaiden tulisi saada sosiaali- ja terveystoimen palveluita, kuten kouluterveydenhuoltoa.

Taulukko 15. Syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
-Kolmas sektori -Auttava puhelin -Vertaisryhmä -Keskustelupalsta -Nuorisotyö -Mielenterveyspalvelut -Päihdepalvelut -Kansaneläkelaitos -Työvoimatoimisto	Syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita	Yhteiskunnan vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

-Sosiaali- ja terveys- toimi			
---------------------------------	--	--	--

Yhteiskunnassa tehtäviä muutoksia syrjäytymisen ehkäisemiseksi (taulukko 16) olisi pienien kuntien yhteistyö naapurikuntien kanssa. Harrastusmahdollisuudet ja ajanviettopaikat lisääntyisivät yhteistyön kautta. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tulisi luoda varhaisen puuttumisen toimintamalleja, joilla voidaan vaikuttaa nuorten hyvinvointiin. Nuorten mielipiteet muun muassa koulunkäynnistä ja kouluviihtyvyydestä tulisi huomioida muutoksia tehdessä. Eri tahot, esimerkiksi kouluterveydenhuolto ja sosiaalitoimi pitäisivät yhteyttä ja tekisivät yhteistyötä aina tietyin väliajoin keskustellen nuorten tilanteesta. Koulut tarvitsevat kokoonsa nähden riittävästi henkilökuntaa kuten koulunkäyntiavustajia ja kouluterveydenhoitajia. Resurssien riittävyys vaikuttaa koulujen hyvinvointiin. Lainsäädännön muutoksilla pystytään turvaamaan nuoren turvallinen kehitys ja edistämään nuorten sosiaalista hyvinvointia. Tiedottamisen lisääminen yhteishausta parantaa nuorten kouluhin pyrkimistä.

Taulukko 16. Yhteiskunnassa tehtäviä muutoksia syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<ul style="list-style-type: none"> -Kuntien yhteistyö -Harrastusmahdollisuuksien ja ajanviettopaikkojen lisääminen -Toimintamallit varhaiseen puuttumiseen -Nuorten mielipiteiden huomioonottaminen päätöksenteossa -Koulutusjärjestelmän muutokset -Eri tahojen välisen yhteistyön lisääminen, tehostaminen ja laajentaminen -Kouluhenkilöstön lisääminen -Riittävät resurssit 	Yhteiskunnassa tehtäviä muutoksia syrjäytymisen ehkäisemiseksi	Yhteiskunnan vastuu syrjäytymisen ehkäisemisessä	Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiskeinoja

<ul style="list-style-type: none">-Lainsäädännön muutokset- Yhteishaun parantaminen kouluissa-Tiedottamisen lisääminen			
--	--	--	--

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusetiikassa tutkijalta edellytetään aitoa kiinnostusta tutkimukseen, josta olisi myös hyötyä kanssaihmisille (Yhteiskunnallinen tietoarkisto 2010). Tämä tutkimus on tehty opastamaan hoitohenkilökuntaa työssään syrjäytymisuhan alla työskentelevien nuorten parissa. Aiheesta on viime aikoina tehty tutkimuksia ja tämä tutkimus tiivistää tiedon nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisystä, josta on hyötyä nuorten kanssa työskenteleville.

Suomen tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut yleisohjeistuksen tutkimuseetikasta. Tutkimuksen eettisyyden ja hyväksyttävyyden sekä sen luotettavuuden ja tulosten uskottavuuden edellytys on, että tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tutkimuseetiikan yleisohjeistukseen kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus. Tutkijoiden ja tieteellisten asiantuntijoiden on noudatettava tiedeyhteisön toimintatapoja kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2011.) Tekijöiden rehellisyys tässä tutkimuksessa näkyi siten, että tutkimusten tuloksia ei ole väärennetty eivätkä tekijät ole ottaneet niitä omiin nimiinsä. Opinnäytetyön tekijät ovat olleet huolellisia ja kuvailleet jokaista tutkimuksen vaihetta tarkasti ja huolellisesti.

Tutkimuksen tiedonhankinta, -tutkimus- ja arviointimenetelmien tulisi olla eettisesti kestäviä ja kriteerien mukaisia. Tuloksia julkaistessaan tutkijoiden tulisi noudattaa tieteellistä avoimuutta. Hyvään tieteelliseen käytännön lisäksi kuuluu muiden tutkijoiden työn ja saavutusten arvostaminen ja kunnioittaminen omissa töissään. Suunnitellun, toteutetun ja yksityiskohtaisesti raportoidun tutkimuksen tulee aina olla tieteellisen käytännön vaatimusten mukainen. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on yksittäisen henkilön omalla vastuulla ja hänen voidaan edellyttää toimivan moraalisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2011.)

Plagiointia tulee välttää tutkimusta tehdessä (Hirsjärvi ym. 2007, 118). Opinnäytetyössä on vältetty plagioimista. Työssä on kunnioitettu analysoitavien tutkimusten tekijöiden ja muiden tutkijoiden saavutuksia, mikä näkyy lähdeviitteiden käytössä. Lähdeviitteitä käytettiin ja niissä oltiin tarkkoja, jotta lukijat näkisivät

mistä tutkimuksesta kappale on kirjoitettu omin sanoin. Analysoitavien tutkimusten tulokset on pyritty pitämään totuudenmukaisina ja välttämään plagiointia. Valmis työ lähetettiin URKUND-plagiointijärjestelmään, jossa plagiointin mahdollisuudet tarkastettiin.

Tässä tutkimuksessa seurattiin eettisen toiminnan ohjeita. Aineistohaussa pyrittiin tiedonhankintaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimuksia valitessa tulisi kiinnittää huomiota tutkimusmenetelmään, tutkimusjoukkoon, tuloksiin ja merkittävyyteen (Stolt & Routasalo 2007, 62). Aineistojen hyväksymisessä käytettiin lähdekritiikin lisäksi valintakriteerejä. Tutkimuksen analysoitavia tutkimuksia pyrittiin tarkastelemaan tasapuolisesti ja kattavasti. Tässä tutkimuksessa luotettavuuden ja eettisyyden uhkana oli tutkijoiden kokemattomuus, jota pyrittiin vähentämään käyttämällä ohjausta.

Luotettavien tietokantojen ja systemaattiset haut lisäsivät luotettavuutta. Analysoitavia tutkimuksia valitessa käytettiin lähdekritiikkiä ja valintakriteerejä. Samasta aiheesta tehtyjen tutkimusten lähdeluettelosta hyödynnettiin teoksia, joita käytettiin tutkimuksessa lähteinä. Tieteellisten tutkimusten lisäksi tutkimuksessa on käytetty eri tahojen tekemiä julkaisuja ja tutkimuksia, jotta tutkimuksen kohdejoukon kanssa työskenteleminen helpottuisi. Täten tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset jaetaan kahteen luokkaan: piittaamattomuuteen tai vilppiin. Piittaamattomuus ilmenee laiminlyönteinä ja holtittomuutena. Vilppi ilmenee sepittämisinä, havaintojen vääristelynä sekä luvattoman aineiston haltuunottona. (Leino-Kilpi ym. 2003, 287.) Epärehellisyyttä tulee pyrkiä välttämään tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Keskeisiä huomioon otettavia periaatteita ovat, että toisen tekstiä ei saa plagioida, kuten ei myös omiakaan tuotoksia. Tuloksia yleistettäessä on huomioitava kriittisyys, kaunistelu ja omien tulosten keksiminen. Raportoinnissa on huomioitava, ettei tieto saa olla puutteellista. (Hirsjärvi ym. 2007, 25–27.)

Analysoitavia tutkimuksia valittaessa, pyrittiin tarkastelemaan niitä monipuolisesti ja kattavasti. Kahden tutkijan suorittama aineiston luokittelu lisää sisällön

analyysin avulla tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen sisällönanalyysin luotettavuutta lisättiin tulosten lukemisella, jossa molemmat tutkijat lukivat toistensa löytämät vastaukset ja vertasivat niitä omiin vastauksiinsa. Täten vastuu jakautui tutkijoiden välillä. Kun kaksi tutkijaa luki tutkimukset, oltiin yksimielisempiä saaduista vastauksista eikä vastuu jäänyt yhdelle tutkijalle. Tulosten kirjoittamisessa pyrittiin oikeudenmukaiseen ja rehelliseen tulkintaan. Luotettavuutta myös parantaa se, jos aikaisemmista tutkimuksista löytyy samanlaisia tuloksia tai tietoa. Saatuja tuloksia vertailtiin aiempiin tutkimuksiin ja muuhun kirjallisuuteen, jolloin nähtiin samankaltaisuuksia. Raportointivaiheessa tuotiin kaikki vastaukset esille aiheesta, eikä mitään jätetty kirjoittamatta. Raportoidessa pyrittiin myös siihen, että teksti ja taulukot tukisivat lukijaa. Tekstin ja taulukoiden sijoittelulla helpotettiin lukijan tulosten tarkastelua.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen aihe valittiin ajankohtaisuuden vuoksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä systemaattinen kirjallisuuskatsaus nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Tutkimuksen tavoitteeksi muodostui hoitohenkilöstön tiedon lisääminen nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä.

Nuorten syrjäytymisestä löytyy aikaisemmin tutkittua tietoa, mutta ei selviä johtopäätöksiä siitä, millainen syrjäytynyt nuori on. Sisällön analyysin kautta nuorten syrjäytymisen tunnistaminen ja ehkäiseminen oli selvempää. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tuntui hyvältä tutkimusmenetelmältä, koska aiheesta oli sekä tutkimuksia että tuloksia. Tutkimuksessa pyrittiin noudattamaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita.

Tutkimusongelmiin vastaavien analysoitavien tutkimusten löytäminen oli haastavaa, koska tutkimusten tuli olla relevantteja ja asiantuntijoiden tekemiä. Aihetta oli vaikeaa rajata pelkästään 9.-luokkalaisiin nuoriin, sillä tutkimuksia, jotka kohdistuivat nuoriin aikuisiin, löytyi suhteellisen paljon. Tutkimuksessa päätettiin keskittyä alkuvaiheen ongelmiin ja varhaiseen puuttumiseen, eikä niinkään pitkään kestäviin mielenterveysongelmiin. Ulkomaalaisia tutkimuksia ei käytetty, sillä ne eivät kuvanneet suomalaisten nuorten hyvinvointia.

Lapsen ja nuoren kehityksen kannalta perheiden hyvinvointi ja perheissä tapahtuva kasvatustyö ovat tärkeässä asemassa. Kun lähes puolet nykyajan avioliitoista päättyy eroon ja uusio- ja yksinhuoltajaperheet lisääntyvät, nuoren huomioiminen vähenee. Tarpeeksi ei voi korostaa luottamuksellisten ja vakaiden ihmissuhteiden merkitystä nuoren kehitykselle. (Sisäasiainministeriö 2007, 16–17.) Tärkeää on, että vanhemmat seuraavat nuoren elämää, vaikka hän olisikin itsenäistymässä. Vanhempien aika voi mennä perheen nuorempien lasten hoitoon, eikä enää kiinnitetä huomiota vanhempiin sisaruksiin siinä uskossa että he pärjäävät itse. Nuori voi kokea omien ongelmiansa olevan mitättömiä, jos vanhemmalla on vaikea elämäntilanne. Vanhemmat huomaavat usein ongelman vaikuttavuuden vasta, kun nuori alkaa oireilla. Jos vanhemmat eivät ole anta-

neet tarpeeksi vastuuta nuorelle, nuori voi ajatella, että asiat järjestyvät helpommin kuin voisi ajatella.

Tutkimustuloksista ei ilmennyt sähköisten medioiden yhteyttä nuorten syrjäytymiseen. Mediat luomat kauneushanteet ja sukupuoliroolit eivät ole suotuisia nuoren kehityksen kannalta, sillä se luo nuorille epärealistisia roolimalleja, joiden tavoittelemisen on todellisessa elämässä epärealistista. (Salokoski & Mustonen 2007, 60.) Mikäli nuori ei käyttäydy näiden normien mukaisesti, voi hän altistua kiusaamiselle ja täten myös syrjäytymiselle. Sähköiset mediat eivät saisi olla ainut yhteydenpitokeino kavereihin, vaan nuorten tulisi olla kasvokkain yhteydessä heihin. Tutkimukset eivät ole tukeneet oletusta, että Internetin käyttö tai pelien satunnainen pelaaminen johtaisivat sosiaaliseen syrjäytymiseen. Suomalaisten nuorten pelaamisen motiivit liittyvät yksinäisyyden lieventämiseen, elämyshakuisuuteen, väkivallasta fantasiointiin sekä tunteiden säätelyyn. (Salokoski & Mustonen 2007, 77–78.) Pelimaailmassa nuori voi luoda hahmonsa ihanteidensa mukaan ilman muiden arvostelemista sekä peilata ikäviä kokemuksiaan pelimaailmassa ja täten säädellä omia tunteitaan.

Varhaisella puuttumisella pyritään ennaltaehkäisemään nuoren hyvinvointia uhkaavat ongelmat (Huhtanen 2007, 28–29). Nuorten syrjäytymiseen puuttuminen tapahtuu usein liian myöhään. Usein nuorella on jo taloudellisia vaikeuksia, mielenterveydellisiä ongelmia tai hän on jäänyt ilman tutkintoa. Syrjäytymiseen tulisi puuttua viimeistään teini-iässä. Mikäli nuorten syrjäytyminen lisääntyy, tämä voidaan tulevaisuudessa nähdä työvoimapulana ja lisääntyvinä mielenterveysongelmina, mikä tulee yhteiskunnalle kalliiksi.

Terveystenhoitaja on koulu yhteisössä hoitotyön asiantuntija, hän on tärkeä tuki henkilö sekä nuorille että heidän vanhemmilleen, esimerkiksi jos perheessä ilmenee ongelmia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 19.) Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääseminen on nykyään hankalampaa. Useimmissa kouluissa terveydenhoitaja on paikalla vain tiettyinä päivinä viikossa. Mikäli nuori ei kykene tai halua kertoa ongelmistaan vanhemmille tai opettajalle, tulisi nuorella olla joku luottamuksellinen ihmissuhde. Jos terveydenhoitaja olisi paikalla useammin, vastaanotolle menemisen kynnys olisi nuorelle matalampi. Kun kouluja

lakkautetaan, suuret koulut lisääntyvät ja terveydenhoitotyö kuormittuu. On huomioitava kouluterveydenhuollon henkilöresurssien oikea mitoitus.

Mikäli nuoren ongelmat kouluuyhteisössä eivät korjaannu vanhempien kanssa keskustelemalla, voidaan asia ottaa puheeksi moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä (Hietala 2010, 66). Oppilashuoltoryhmän tulisi olla joka koulussa toimiva, mutta kuntien säästösyistä henkilöresurssit ovat liian pienet, joten ryhmä ei tavoita kaikkia apua tarvitsevia.

Kouluterveyskyselyiden avulla nuorten oma näkökanta hyvinvoinnista tulee esille ja huomioiduksi. Kyselyiden tulokset nostavat esille nuorten ongelmia, joihin kuntien tulisi puuttua. (Terho 2002, 239–240.) Kouluterveyskyselyitä tulisi jatkaa, jotta nuoret voivat ilmaista asioita, joihin toivovat muutoksia. Kyselyjen tulosten perusteella oppilashuoltoryhmä tietää, mihin asioihin pitää kiinnittää huomiota, jotta nuorten hyvinvointi ja oppiminen paranisivat. Myös kouluterveydenhuolto pystyy tulosten avulla kehittämään toimintaansa sekä tehostamaan työtään.

Harrastuksilla on monta myönteistä vaikutusta nuoren elämään. Harrastustoiminta tukee nuoren sosiaalista kehittymistä ja auttaa nuorta kohtaamaan erilaisia haasteita. (Åstrand 2007, 30.) Siksi yhteiskunnan tulisi antaa kaikille mahdollisuus harrastaa virikkeellistä toimintaa. Nuorten harrastaminen ei saisi riippua vanhempien tuloista. Yhteiskunnan tulisi jatkaa liikuntakampanjoita, joissa kannustetaan nuoria liikkumaan yhdessä.

Analysoitavista tutkimuksista ei käynyt ilmi maahanmuuttajataustan vaikuttavan syrjäytymiseen. Sisäasiainministeriön (2007) tekemän julkaisun perusteella maahanmuuttajien nähdään kuitenkin olevan alttiita syrjäytymiselle (Sisäasiainministeriö 2007, 12). Kahden kulttuurin kohtaaminen ja vieraskielisyys vaikeuttavat maahanmuuttajien sopeutumista Suomen elinoloihin ja tapoihin. Maahanmuuttajataustaisten nuorten olisi tärkeää saada koulutustaan vastaavaa työtä, jotta he eivät kokisi alemmuuden ja uskon heikkenemistä yhteiskuntaa kohtaan.

Yksilöllisen opinto-ohjauksen lisäksi olisi hyvä, että vierailevat luennoitsijat tulisivat eri ammattikunnista kertomaan nuorille työnkuvastaan. Opinto-ohjaajan yhtenä nuoren urasuunnittelumenetelmänä toimii työ- ja elinkeinotoimiston tekemä AVO-ammatinvalintatesti, jonka tavoitteena on auttaa nuoria löytämään kiinnostuksen kohteensa (Työ- ja elinkeinotoimisto 2010). Nuorten mielenkiintoa koulua ja kouluttautumista kohtaan voidaan lisätä antamalla heille mahdollisuus päättää valinnaisaineita ja työhön tutustumisjaksoja aloilta, joihin he haluaisivat myöhemmin työllistyä. Tulevaisuudessa olisi hyvä, että yhteiskunta pysyisi tukemaan ja varmistamaan peruskoulun jälkeisen opiskelupaikan nuorelle.

Useimmissa peruskouluissa on käytössä Wilma-tietokonejärjestelmä, jota nuoren vanhemmat voivat käydä katsomassa ja seuraamassa nuoren koulumenestystä. (Starsoft 2012). Järjestelmässä näkyy mahdolliset poissaolot, koulumenestys ja sitä kautta vanhemmat voivat olla yhteydessä opettajiin. Täten yhteistyö lisääntyy kodin ja koulun välillä. Tietokonejärjestelmän myötä vanhemmat pysyvät paremmin perillä nuoren koulunkäynnistä ja voivat aikaisin puuttua nuoren huonoon koulumenestykseen ja mahdollisiin poissaoloihin.

Nuorisotyöllä on ennalta ehkäisevä ja varhaisen puuttumisen työote nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Järvenpään kaupunki 2010, 14). Alueellisilla nuorisotaloilla pystyttäisiin turvaamaan nuorten turvallinen illanvietto, mihin ei kuuluisi huumeiden tai alkoholin kokeiluja. Nuoret voivat saada nuorisotyöntekijöiltä tukea ja neuvoja tulevaisuutensa suhteen. Myös nuorisoparlamenttia tulisi jatkaa, sillä tuolloin nuoret kokevat tulevansa kuulluksi ja voivansa vaikuttaa yhteiskunnan asenteisiin.

Hoitonettiin tuotetun tiedon toivotaan tuovan apua nuorten kanssa työskenteleville terveydenalan ammattilaisille. Tekijät tahtovat, että tukea tarvitsevien nuorten tunnistaminen aikaistuisi. Tietoa voi hyödyntää, kun nähdään nuoressa piirteitä, jotka voivat aiheuttaa nuoren syrjäytymisen joko koulutuksellisesti tai sosiaalisesti. Lähitulevaisuuden kehittämiskohteena olisi tiedon lisääminen erityisesti kouluterveydenhuollossa. Kehittämisehdotuksina nousi yhteisen käytännön luominen nuorten syrjäytymisen tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

LÄHTEET

Analysoitavat tutkimukset:

Alatupa, S.; Karppinen, K.; Keltikangas-Järvinen, L. & Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma - Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Helsinki: Sitra.

Hallikainen, K. 2011. Kenen vastuu? Pro gradu -työ. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kivelä, S. & Ahola, S. 2007. Elämää nivelvaiheessa – Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy. VaSkooli-projektin loppuraportti. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Turku: Turun yliopisto.

Laukkanen, E.; Shemeikka, S.; Notkola, I-L.; Koivumaa-Honkanen, H. & Nissinen, A. 2002. Externalizing and internalizing problems at school as signs of health-damaging behaviour and incipient marginalization. Health promotion international. vol. 17, no. 2.

Lappalainen, H. 2009. Koulutuksellisen syrjäytymisriskin ennustettavuus yhteishakuvalintojen kautta tarkasteltuna - Koulupudokkuusriskin yhteys oppilaan kognitiiviseen kompetenssiin, koulumenestykseen sekä itseä ja vanhempia koskeviin uskomuksiin. Pro gradu -työ. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lämsä, A-L. 2009a. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä - Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulu: Oulun yliopisto.

Suikkanen, A.; Martti, S. & Linnakangas, R. 2004. Homma Hanskaan – Nuorten kuntoutuskokeilun arviointi. Sosiaali- ja terveystieteiden selvityksiä 2004:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Tuomola, A. 2005. Usko, toivo ja rakkaus – Nuoren henkisen selviytymisen kulmakivet. Pro gradu -työ. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kirjallisuuskatsaus lähteet:

Ahola, S. & Galli, L. 2010. Ohipuhuttu nuoruus? - Nuorten koulupudokkaiden ja heidän ohjaajien syrjäytymispuheen ulottuvuudet. Teoksessa Anttila, A-H., Kussaari, K. & Puhakka, T. (toim.) Nuorten elinolot vuosikirja. Helsinki: THL.

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Niitamo, A.; Söderling I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet - Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.

Grasten-Salonen, H. & Mehtiö, M. 2012. Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö ehkäisevänä lastensuojeluna. Sosiaaliportti. Viitattu 28.4.2012 http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/.

Hamarus, P. 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä – Yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Heinämäki, L. 2007. Varhaista tukea koulun arkeen – Työvälineenä kehittämisvalikko. Vaajakoski: Stakes: Opetusministeriö.

Helsingin kaupungin hallintokeskus. 2009. Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti. Helsingin kaupungin turvallisuusohjelman alatyöryhmä. Viitattu 26.4.2012 http://www.hel2.fi/ajankohtaista/Syrj%C3%A4ytymisen_ehk%C3%A4isy_ ja_v%C3%A4hent%C3%A4minen.pdf.

Hietala, T.; Kaltiainen, T.; Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli- koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki. Tammi.

Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää - Varhainen puuttuminen koulussa. Jyväskylä: Opetus 2000.

Hämäläinen, J. 2006. Nuori ja perhe yhteiskunnan muutoksessa. Teoksessa Laukkanen, E.; Marttunen, M.; Miettinen, S. & Pietikäinen, M. (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Duodecim.

Hämäläinen-Luukkanen, J. 2004. Nivelvaiheen nuoret ja yhteistyö. Opinto-ohjaajien ja laaja-alaisten erityisopettajien näkemyksiä peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa. Jyväskylän kaupungin opetusviraston julkaisusarja A II:2004.

Johansson K.; Axelin, A.; Stolt M. & Ääri, R-L. (toim.) 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteenlaitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta. 2010. Kauhajoen koulusurmat 23.9.2008 tutkintalautakunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisu 11/2010. Helsinki. Oikeusministeriö.

Kalsola, T. 2005. Peruskoulunsa päättävien oppilaiden koulumotivaatio ja tulevaisuuden tavoitteet - Pakkopullaa vai ponnistus tulevaan? Pro gradu -työ. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Kääriäinen, M. & Lahtinen, M. 2006. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. Hoitotiede 18(1)/2006.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällön analyysi. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2007. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: WSOY.

Lindh, R. & Sinkkonen, H-M. 2009. Koulusta selviytyminen - Opettajan ja oppilaan yhteinen haaste. Helsinki: Palmenia.

Linnakangas, R. & Suikkanen, A. 2004. Varhainen puuttuminen- mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:7. Helsinki.

Lämsä, A-L. 2009b. Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 23.4.2012 <http://www.aeo.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjaytymisen-ehkaisy.pdf>.

Järvenpään kaupunki. 2010. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja syrjäytymisen ehkäisy turvallisuusnäkökulmasta 2010. Viitattu 10.5.2012 http://www.jarvenpaa.fi/liitetiedostot/ editori_materiaali/9591.pdf.

Malin, M. 2011. Nuoret ja ehkäisevä työ. Sosiaaliportti. Viitattu 15.3.2012 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/>.

Mäkelä, P.; Kauppinen, T. & Huhtanen, P. 2009. Alkoholiongelmat vaivaavat huono-osaisia – niin pääkaupunkiseudulla kuin muuallakin Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 74 (2009):2. Helsinki: Stakes.

Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia - Nuorisobarometri 2009. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 97. Helsinki: Opetusministeriö: Nuorisotutkimusseura.

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – Ketkä ovat syrjäytyneet nuoret? Eva analyysi, no. 19.

Nurmi, J-E. 2011. Miksi nuori syrjäytyy? NMI-bulletin, vol. 21, no. 2, 32.

Opetusministeriö. 2003. Lasten ja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy koulutuksen alalla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:4. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Helsinki: Opetusministeriö.

Paulo, M. 2006. Syrjäytyminen ja yhteiskunta. Teoksessa Laukkanen, E.; Marttunen, M.; Miittinen, S. & Pietikäinen, M. (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Duodecim.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pietikäinen, M. & Ala-Laurila, E-L. 2002. Oppilashuoltotyö. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, K., Korgius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. 2. painos. Jyväskylä: Duodecim.

Raatikainen, P. 2000. Sillä aurinko ei paista kaikille – koulun mahdollisuudet lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Pro gradu -työ. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Rajala, K. 2010. Vähän liikkuvien ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten aktivointi – raportti hanketoiminnasta. LIKES -tutkimuskeskus & Nuori Suomi. Viitattu 24.5.2012 http://www.edu.fi/download/125913_Lisy_raportti.pdf.

Rantala, I. 2006. Nuorten syrjäytymistä ehkäisevät hankkeet Tampereen seudulla. Lisensiaatin-tutkimus. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tampereen yliopisto.

Roine, M.; Puusniekka, R.; Luopa, P.; Kinnunen T. & Jokela, J. 2011. Yhteisöllisyys Helsingin peruskoulujen voimavaraksi. Helsinki: Helsingin kaupunki: THL.

Rouhiainen, H. 2006. ”Reunalla”- Kokemuksia syrjäytymisvaarassa olevien nuorten musiikkiterapiaryhmästä. Pro gradu -työ. Musiikin laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Salminen A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hoitotieteellisiin sovelluksiin. Opetusjulkaisuja 62. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja –sääntelyn käytäntöihin. Mediaskasvatusseuran julkaisuja 2/2007.

Sisäasiainministeriö. 2007. Vanhemmuus ja toimiva viranomaisyhteistyö – lasten ja nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisyn avaimet. Sisäasiainministeriön julkaisuja 45/2007. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sosiaali- ja Terveysministeriö. 2004. Kouluterveydenhuollon laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriö & Stakes. 2002. Kouluterveydenhuolto 2002 – Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Helsinki: Stakes. Viitattu 2.5.2012 http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/muut/Oppaita51_2002.pdf.

- Starsoft. 2012. Wilma yläkouluilla. Viitattu 3.5.2012 <http://www.starsoft.fi/public/?q=node/5119>.
- Stolt, M. & Routasalo, P. 2007. Tutkimusartikkeleiden valinta ja käsittely. Teoksessa: Johansson K.; Axelin, A.; Stolt M. & Ääri, R-L. (toim.) 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Hoitotieteenlaitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007. Turku: Turun yliopisto.
- Sutela, S. 2005. ”Kyllä tää tästä!” - Nuoret peruskoulun ja toisen koulutusasteen välivaiheessa. Pro gradu -työ. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Terho, P. 2002a. Kouluterveydenhuollon tavoitteet ja merkitys. Teoksessa: Terho, P.; Ala-Laurila, E-L.; Laakso, J.; Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Jyväskylä: Duodecim.
- Terho, P. 2002b. Kouluterveyskysely. Teoksessa: Terho, P.; Ala-Laurila, E-L.; Laakso, J.; Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Jyväskylä: Duodecim.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointi vuosina 2000/01–2010/11. Kouluterveyskysely 2011. Viitattu 4.5.2012 http://info.stakes.fi/kouluterveys/tulokset/ktkysely_kokomaa_200001_201011_pk.pdf.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Kouluterveyskysely. Viitattu 29.4.2012 <http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/index.htm>.
- Tukkikoski, T. 2009. Terveystieteen rooli ja yhteistyömuodot kouluterveydenhuollossa. Pro gradu -työ. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turun ammattikorkeakoulu Salo. 2011. Hoitonetti. Viitattu 26.4.2012 <http://hoitonetti.turkuamk.fi/>.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2011. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Viitattu 15.3.2012 http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/kaytanto.html.
- Työ- ja elinkeinotoimisto. 2010. Ammatinvalinta- ja urasuunnittelu. Viitattu 11.5.2012. http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/02_ammatinvalinta_urasuunnittelu/index.jsp.
- Valtionalouden tarkastusvirasto. 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Valtionalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 146/2007. Viitattu 23.4.2012 http://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf.
- Vänninmaja, P.; Sainio, V. & Saarela, M-L. 2008. Harrastuksia ja hyvinvointia yhteistyöllä. Tampereen kaupungin Harrastava iltapäivä -hankkeen ensimmäisen vaiheen loppuraportti. Tampere: Perusopetus.
- Yhteiskuntatieteellinen arkisto. 2010. Tutkimusetiikkaa ja lakipykälää. Viitattu 15.3.2012 http://www.fsd.uta.fi/laki_ja_etiikka/etiikka_lait.html.
- Åstrand, R. 2007. ”Mustakin olis voinu tulla joku huligaani jos en mä olis siihen sirkukseen jumittunu” -Harrastustoiminta syrjäytymisen ehkäisijänä - tapaustutkimus Suvelan sirkuksesta ja Iceheartsista. Pro gradu-työ. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Turun ammattikorkeakoulu
Terveysala, Salo
Yhälistentie 2
24130 Salo



1 (1)

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantajan nimi: Salon terveyskeskus

Toimeksiantajan osoite: Pääterveysasema, Sairaalan tie 9, Salo

Yhteyshenkilö/asema: Seija Hyvärinen/ hallintoylihoitaja

Yhteystiedot: puh. 02 7721, e-mail seija.hyvarinen@salo.fi

Hanke	Aihe	Tekijät	Ryhmä
Asiakkaan ohjaus/Perhenetti	Lasten ylipaino	Essi Sonninen, Laura Mus-saari	STHS09
Asiakkaan ohjaus/Nuorisonetti	Nuoren syrjäytymisen tunnis-taminen ja ehkäisy	Iina Laine, Laura Salmi-nen	STHS09
Asiakkaan ohjaus/Juniorinetti	Lapsiin kohdistuva perhe-väkivalta	Miina Launiainen ja Em-mi Laiho	STHS09
Asiakkaan ohjaus/Terveysnetti	Exercising during pregnan-cy	Riina Rosama ja Marjo Tervo	SNUS09
Asiakkaan ohjaus/Hoitonetti	Terminal care and pain	Elli Valo	SNUS09
Asiakkaan ohjaus/Hoitonetti	Nursing advocacy	Graham Kibble	SNUS09
Asiakkaan ohjaus/Hoitonetti	Sairaanhoidajan osaaminen elvytystilanteissa ja osaa-misen kehittäminen - Hoi-tonetti	Paula Rintala	ASSHK08
Asiakkaan ohjaus/Hoitonetti	Syrjäytymiskehityksen tun-nistaminen ja siihen puut-tuminen terveydenhuollos-sa	Satu Syrjäjä	ASSHK08

Päiväys ja allekirjoitukset:

6.10.2011
Päiväys

Seija Hyvärinen
AMK:n edustaja/opinnäytetyön ohjaaja



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

2

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

OHJAUS JA VASTUUT

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Turun ammattikorkeakoulu vastaa opinnäytetyön ohjauksesta. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta.

OIKEUDET

Opinnäytetyön tekijänoikeus kuuluu tekijälle eli opiskelijalle. Tekijänoikeuden lisäksi myös muiden immateriaalioikeuksien osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa kyseessä olevaa oikeutta koskevaa lainsäädäntöä.

TULOSTEN JULKISTAMINEN JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Opinnäytetyöstä laaditaan Turun ammattikorkeakoulun ohjeen mukainen kirjallinen raportti. Kirjallinen raportti luovutetaan toimeksiantajalle ja asetetaan kirjaston kokoelmiin tai julkaistaan elektronisessa muodossa verkkokirjastossa.

Julkaistava opinnäytetyöraportti on laadittava niin, ettei se sisällä liike- tai ammattisalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta) salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, vaan ne jätetään työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyön arvioinnissa otetaan huomioon sekä julkaistava että salassa pidettävä osa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja ja opiskelija sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat.

Toimeksiantajan edustajalle varataan mahdollisuus tutustua opinnäytetyöraporttiin viimeistään neljätoista (14) päivää ennen aiottua julkaisemista. Toimeksiantajalla on oikeus määritellä salassa pidettävä osuus, jota ei julkaista. Toimeksiantaja antaa työstä ennen edellä mainittua julkaisemisajankohtaa lausunnon, jossa toteaa, että opinnäytetyöraportti voidaan julkaista kokonaisuudessaan tai määrittelee, mikä osuus työstä on salassa pidettävää.

TYÖSUHDE JA KUSTANNUKSET

Mahdollisesta työsuhteesta, työstä maksettavasta palkkiosta ja työstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä sopivat erikseen.

OLEMME YHTEISESTI SOPINEET OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSESTA YLLÄ ESITETTYLLÄ TAVALLA

6.10 20 11

Opiskelija

12.10 20 11

Toimeksiantaja

Opiskelijalle: Lina Poikama, Laura Salminen, Seija Hyvärinen
Toimeksiantajalle: Seija Hyvärinen

Seija Hyvärinen
Hallintoylihoitaja
Salon terveyskeskus

LIITE : OPINNÄYTETYÖSUUNNITELMA

Tulosta lomake

Turun ammattikorkeakoulu
Joukahaisenkatu 3 A, 20520 Turku
puh. 02 263 350 faksi 02 2633 5791
sposti etunimi.sukunimi@turkuamk.fi

Liite 2. Toimeksiantosopimus

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
 Terveysala, Salo
 Yhäistentie 2
 24130 SALO
 Puh. 010 5536100
 Fax. 010 5536179

ANOMUS OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KOKOAMISEKSI

Tutkimuksen nimi	Nuorten syrjäytymisen tunnistaminen ja ehkäiseminen Hoitonettiin							
Tutkimusongelma	1. Miten nuorten syrjäytyminen voidaan tunnistaa? 2. Miten nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä?							
Tutkimuksen kohde ja aineiston keruumenetelmä	Tutkimuksen kohde: 9-luokkalaiset nuoret Aineiston keruumenetelmä: systemaattinen kirjallisuuskatsaus							
Aineiston kokoamisajankohta	Tammikuu 2012							
Tutkimuksen arvioitu valmistusajankohta	Toukokuu 2012							
Tutkimussuunnitelma hyväksytty	<i>Satu Halonen</i> 31/1/2012							
Tutkimuksen ohjaajat	<table border="0"> <tr> <td><i>SATU HALONEN</i></td> <td>puh</td> <td><i>044-9075487</i></td> </tr> <tr> <td><i>JAANA UUTU</i></td> <td>puh</td> <td><i>0403550150</i></td> </tr> </table>		<i>SATU HALONEN</i>	puh	<i>044-9075487</i>	<i>JAANA UUTU</i>	puh	<i>0403550150</i>
<i>SATU HALONEN</i>	puh	<i>044-9075487</i>						
<i>JAANA UUTU</i>	puh	<i>0403550150</i>						
Sitoudumme käyttämään kokoamaamme aineistoa tutkimusongelman puitteissa ja siten, että tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden anonymiteetti säilyy.								
Tutkimuksen tekijät	terveydenhoitotyön sv STHS09 (suuntautumisvaihtoehto) (ryhmä)	terveydenhoitotyön sv STHS09						
	Laura Salminen (nimi)	Iina Laine						
	Sofiankatu 3 A 2, 20100 Turku (osoite)	Inkerinkatu 2 A 6, 24100 Salo						
	050 5277 697 (puhelinnumero)	041 505 6684						

Anomus käsitelty 3/2/2012
 lupa myönnetty
 lupa evätty, peruste

Allekirjoitus: *Satu Halonen* *Salon Terveystieteiden keskus*

Anomus ja tutkimussuunnitelma toimitetaan yhtenä kappaleena, josta toimeksiantaja lähettää kopiot yhdelle opiskelijalle, yhdelle ohjaavalle opettajalle ja kullekin työhön osallistuvalla toimipisteelle. Alkuperäinen jää toimeksiantajalla. Valmis työ toimitetaan toimeksiantajalle sovitulla tavalla.

Kehittämistehtävä (AMK)
Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystieteiden suuntautumisvaihtoehto
2013

Iina Laine ja Laura Salminen

TARVASJOKELAISTEN NUORTEN AJATUKSIA SYRJÄYTYMISESTÄ

– artikkeli Auranmaan viikkolehteen



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Peruskoulusta toisen asteen koulutuspaikkaan siirtyvät nuoret ovat herkkiä syrjäytymiselle, sillä nuori kokee siirtymävaiheessa erilaisia elämänmuutoksia. Nuori ei välttämättä tiedä, mitä hän haluaa opiskella peruskoulun jälkeen vai haluaako opiskella ollenkaan. Oikean koulutuksen löytäminen on koettu vaikeaksi niillä nuorilla, joilla lähiyhteisön tuki on hyvin vähäistä. (Lämsä 2009, 2.) Peruskoulun päättötodistusta vaille jääneet nuoret kuuluvat syrjäytymisen riskiryhmään ja se voi aiheuttaa yksilön syrjäytymistä koulutuksesta sekä yhteiskunnasta (Sutela 2005, 44).

Tämä artikkeli pohjautuu Turun ammattikorkeakoulussa tehtyyn opinnäytetyöhön nuorten syrjäytymisen tunnistamisesta ja ehkäisemisestä. Opinnäytetyön jatkona tehty kehittämistyö pohjautuu nuorten ajatuksiin ja mielipiteisiin nuorten syrjäytymisestä. Työ toteutettiin yhteistyössä Tarvasjoen yläasteen kanssa, minne suunniteltiin nuorten syrjäytymistä koskevat terveystiedon tunnit 8.- ja 9.luokkalaisille. Tuntien tavoitteena oli lisätä nuorten tietoutta syrjäytymisestä ja herättää nuorten ajatuksia siitä miten he voisivat vaikuttaa syrjäytymiseen. Suurin osa luokkien nuorista oli jo ennen tuntia seurannut syrjäytymiskeskustelua mediassa.

Tunnin alussa pidettiin pieni luento nuorten syrjäytymisen vaikutuksista koulutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Kehittämistyössä haluttiin tuoda esiin nuorten näkökulmia syrjäytymisestä. Tunnilla luokka jaettiin viiteen pienryhmään, jotka koostuivat sekä tytöistä että pojista. Tehtävissä pohdittiin syrjäytyneen nuoren olemusta, nuorten omia havaintoja syrjäytymisestä ja miten heidän mielestään syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Ryhmätehtävien ideana oli myös, että nuoret pohtisivat miten kehittää syrjäytymisen tunnistamista ja ehkäisemistä omassa kunnassaan Tarvasjoella.

Syrjäytymisen ilmentyminen

Tarvasjokelaisten nuorten mielestä syrjäytynyt nuori ei tuo itseään esille ja on epävarma itsestään. Nuori saattaa myös satuttaa itseään. Syrjäytynyt nuori on usein koulussa ja kotona yksin. Sähköiset vuorovaikutuskanavat voidaan nähdä syrjäytymistä aiheuttavana riskitekijänä, sillä sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja

kosketuspinta yhteiskuntaan voivat heiketä. (Sisäasiainministeriö 2007, 4.) Pienryhmän mielestä nuori voi tukeutua tietokonemaailmaan ja etsiä sieltä yhteisöä. Huonon itsevarmuutensa ja ennakkoluuloisuutensa vuoksi nuoren on vaikea hakea tarvitessaan apua. Perheen ongelmat, kuten välinpitämättömyys kotiintuloajoista, ovat usein syynä nuorten syrjäytymisen kehittymiseen. Presidentti Niinistön mukaan nuori tarvitsee vierelleen luotettavia aikuisia kanssakulkijoita (THL 2012).

Suurimmaksi osaksi nuorten mielestä syrjäytyminen aiheutuu kouluongelmista. Kouluongelmiin liittyy kiusaamista, opiskeluongelmia, huonoa koulumenestystä, opiskelumahdollisuuksien puutetta sekä oppilaan ja kouluhenkilökunnan välisen vuorovaikutuksen ongelmia. Kaverien vähäisyydellä, puuttumisella ja kaverien päihteiden käytöllä, nähtiin olevan vaikutusta syrjäytymiselle. Nuorille joukkoon kuulumisen ja ikätoverien hyväksynnän saaminen ovat selviytymisen edellytyksiä (Paulo 2006, 59). Kotona syrjäytymistä voi aiheuttaa huono suhde vanhempiin ja paikkakunnan vaihto.

Tarvasjokelaiset nuoret ovat havainneet syrjäytymistä koulussa ja vapaa-aikana. Koulussa syrjäytyminen näkyy kiusaamistilanteissa, koulunkäynnissä ja toisen asteen koulutuspaikkaa hakiessa. Nuoret kokevat päihteiden ja rikollisuuden liittyvän syrjäytymiseen. Pienryhmä koki nuoren olevan yksin sekä välitunnilla että kotona ja uusiin ihmisiin tutustuminen on hankalaa syrjäytyneelle nuorelle.

Nuorten toiveita syrjäytymisen ehkäisemiseen ja vaikuttamiseen

Kouluterveydenhoitajaa pidetään tärkeänä kouluyhteisössä, sillä hän toimii hoitotyön asiantuntijana, oppilaiden ja vanhempien tukijana sekä ongelmien havaitsijana. Mikäli kouluterveydenhoitaja havaitsee nuoren ongelman, on hänen tehtävänä hoitaa nuori jatkotutkimuksiin sekä hoitoon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 19.) Nuoret kokevat voivansa hakea ongelmiinsa apua kouluterveydenhoitajalta, mutta haluaisivat hänen olevan tavattavissa joka päivä. Kouluhenkilökunnan tulisi olla helposti lähestyttävissä. Opettajilta toivotaan enemmän tukiopetusta ja kannustusta opiskeluun. Opinto-ohjauksessa toivotaan monipuol-

lisempää tietoa erilaisista opiskelupaikoista, sillä Tarvasjoen kunnassa ei ole jatko-opiskelu mahdollisuuksia. Kouluhenkilökunta ja aikuiset voivat avustaa jatkopaikan etsimisessä ja motivoida opiskelemaan. Kouluympäristön ja yhteisön hyvinvointia tulisi parantaa esimerkiksi toimintapäivien ja tapahtumien avulla. Nuoret toivoisivat poliisien vierailevan useammin kunnassa, jolloin henkinen ja fyysinen ilkeältä vähentyisi.

Nuoren ongelmassa on hyvä ottaa perhe mukaan, sillä perheen ja eri tekijöiden ongelmat vaikuttavat herkästi nuoreen (Huhtanen 2007, 28–29). Nuoren ongelmista tulee keskustella yhdessä perheen kanssa. Nuoret kokevat perheen tärkeäksi, mutta haluaisivat hieman enemmän tilaa itsenäistymiseen. Keskustelu ja tuki on nuorelle tärkeää. Mikäli kaveripiirissä huomaa syrjäytymisvaarassa olevan ystävän, niin voivat ystävät yrittää löytää keinoja auttaakseen ystävää. Hankkimalla harrastuksia nuori voi ehkäistä syrjäytymisen kehittymistä. Siksi tarvasjokelaiset nuoret toivovatkin pieneen kuntaansa enemmän harrastusmahdollisuuksia sekä rauhallisia ajanviettopaikkoja.

Syrjäytyminen voi alkaa jo nuorena, vaikka pääasiallinen oireilu tapahtuukin vasta aikuisiässä. Koulussa tulisi mahdollisimman varhain puuttua syrjäytymiskehitystä ennakoiviin ilmiöihin. Mitä aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä parempia tuloksia yleensä saadaan. (Terho 2002a, 19.) Tarvasjokelaisten nuorten toiveena on, että syrjäytyminen otetaan vakavasti ja siihen puututaan välittömästi sekä koulussa että kotona.

LÄHTEET

Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää - Varhainen puuttuminen koulussa. Jyväskylä: Opetus 2000.

Lämsä, A-L. 2009b. Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy. Viitattu 23.3.2013 <http://www.aeo.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjaytymisen-ehkaisy.pdf>.

Paulo, M. 2006. Syrjäytyminen ja yhteiskunta. Teoksessa Laukkanen, E.; Marttunen, M.; Miittinen, S. & Pietikäinen, M. (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Duodecim.

Sisäasiainministeriö. 2007. Vanhemmuus ja toimiva viranomaisyhteistyö – lasten ja nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisyn avaimet. Sisäasiainministeriön julkaisuja 45/2007. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sosiaali- ja Terveysministeriö. 2004. Kouluterveydenhuollon laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sutela, S. 2005. ”Kyllä tää tästä!” - Nuoret peruskoulun ja toisen koulutusasteen välivaiheessa. Pro gradu -työ. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Terho, P. 2002a. Kouluterveydenhuollon tavoitteet ja merkitys. Teoksessa: Terho, P.; Ala-Laurila, E-L.; Laakso, J.; Krogius, H. & Pietikäinen, M. (toim.) Kouluterveydenhuolto. Jyväskylä: Duodecim.

Terveys ja hyvinvoinninlaitos. 2012. THL ja OPH tiedottavat: Nuorten syrjäytyminen on ehkäistävissä. Viitattu 18.4.2013 http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=30529.

Oppija-analyysi:

Nuorten syrjäytymiseen liittyvät tunnit on suunniteltu pidettäväksi 8. - ja 9. luokkalaisille terveystiedon tunnilla. Kyseessä kaksi luokkaa, jotka koostuvat 14–15 vuotiaista aktiivisista nuorista. Syrjäytyminen on aiheena ajankohtainen ja kiinnostava nuorten keskuudessa, sillä siirtymävaihe peruskoulusta toisen asteen koulutukseen on hyvin lähellä nuoria. Nuoret ovat voineet seurata syrjäytymis- keskustelua mediasta, mutta aihe ei ole kuulunut nuorten terveystiedon opetuksen suunnitelmaan. Tuntien tavoitteena on herättää nuorissa ajatuksia aiheeseen liittyen sekä keskustelua nuorten kesken.

Terveystiedon tarkoituksena on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tulisi kehittää tiedollisia ja sosiaalisia taitoja ja antaa valmiuksia tunteiden säätelyyn. Oppilaiden tulisi opetuksen myötä ymmärtää yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa sekä ihmisten erilaisuudessa. Terveystiedon tulisi opettaa miten itsestä tulisi huolehtia ja miten tunnistaa itsessään avun tarpeet sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Myös selviytymistaitoja tulisi oppia tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään. 8. luokkalaisten voimavaroissa nousevat esille sosiaalinen tuki ja turvaverkostot sekä kriiseistä selviytyminen. 9. luokkalaisten voimavaroina nousee esiin henkinen hyvinvointi.

Yläasteikäisten kanssa työskennellessä on hyvä keskittyä vuorovaikutuksellisuuteen, eli antaa nuorten itse pohtia ja keskustella asiasta. Mielenkiintoa ylläpitämään tehdään ryhmätehtäviä syrjäytymiseen liittyen. Ryhmätehtävien avulla halutaan motivoida nuorten omaa ajattelua sekä saada erilaisia näkökulmia syrjäytyneestä nuoresta, koska syrjäytyminen on monimuotoista. Vaikka tunti nuorten syrjäytymisestä pidetään kahdelle eri ikäluokalle, koetaan molempien ikäryhmien olevan samalla kehitysasteella. Tunti nuorten syrjäytymisestä koetaan pidettävän oikeaan aikaan, sillä silloin nuorilla on erilaisia ajatuksia tulevaisuudesta liittyen jatko-opiskeluihin.

Tavoite:	Sisältö	Mitä menetelmiä?	Arviointisuunnitelma
Nuorten tietouden lisääminen syrjäytymisestä	* Syrjäytymisen määrittely *Syrjäytymiseen vaikuttavat asiat: - koti/perhe - yhteiskunta - koulu	Power point -esitys 15-20min	Saa teoretietoaa syrjäytymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä.
Herättää nuorten omia ajatuksia syrjäytymisestä	*Erialaisten kysymysten/ajatusten esittäminen nuorille, jonka jälkeen saavat pohtia ajatuksia nuorten syrjäytymiseen liittyen (Vastaukset kerätään liitutaalulle.)	Ryhmätehtävät 20min	Pääsee luomaan oman näkökulman syrjäytyneistä nuorista. Laajentaa tietoaan.
Herättää nuorten vaikutusmahdollisuuksia syrjäytymiseen	*Nuoret pohtisivat miten kehittää syrjäytymisen tunnistamista ja ehkäisemistä omassa kunnassaan.	Ryhmätehtävät	Nuoret pohtisivat vaikutusmahdollisuuksiaan yksilön/kunnan/koulun näkökulmasta syrjäytymisen ehkäisemiseksi.